

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA TĚLESNÉ A SPORTOVNÍ VÝCHOVY

**ANALÝZA MOTIVACE KE STUDIU U STUDENTŮ
TĚLESNÉ VÝCHOVY V BAKALÁŘSKÉM STUDIJNÍM
PROGRAMU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Jan Šula

Učitelství pro střední školy, obor Tv-Ps

Vedoucí práce: Mgr. Daniela Benešová, PhD.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, červen 2014

.....
vlastnoruční podpis

Chtěl bych poděkovat vedoucí práce Mgr. Daniele Benešové Ph.D.
za trpělivost a vstřícný přístup po dobu konzultací, stejně tak oponentovi práce
Mgr. Vladimíre Lovasové Ph.D. za poskytnutí pomoci.
Dále pak své rodině a svým blízkým za podporu po dobu studia.

Obsah

1	ÚVOD	7
2	CÍL A ÚKOLY PRÁCE	8
3	TEORETICKÁ ČÁST	9
3.1	Charakteristika motivace.....	9
3.1.1	Motivace	9
3.1.2	Motiv.....	10
3.1.3	Třídění motivů.....	11
3.1.4	Stimul.....	12
3.1.5	Zákonitosti motivace	13
3.1.6	Principy motivace lidského chování.....	13
3.2	Potřeby	14
3.2.1	Maslowova pyramida potřeb.....	16
3.3	Zájmy	18
3.3.1	Třídění zájmů	18
3.3.2	Význam zájmů.....	19
3.4	Charakteristika výběru povolání.....	20
3.4.1	Období dospívání.....	21
3.4.2	Osobnostní faktor a jeho vliv na volbu povolání	22
3.4.3	Společenský faktor a jeho vliv na volbu povolání	25
3.4.4	Obecné znalosti a jeho vliv na volbu povolání	27
3.4.5	Vzory a jejich vliv na volbu povolání	28
3.5	Trend výběru vysoké školy v posledních letech	28
4	VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	31
4.1	Výzkumné otázky	31
4.2	Hypotézy práce	31
5	METODOLOGICKÁ ČÁST	32

5.1	Charakteristika výzkumného souboru	32
5.2	Sběr dat.....	33
6	VÝSLEDKY	34
6.1	Výsledky DMV	34
6.1.1	Výsledky celkového souboru	34
6.1.2	Výsledky jednotlivých škol	34
6.1.3	Výsledky v jednotlivých ročnících	37
6.1.4	Zhodnocení a srovnání.....	42
6.2	Výsledky vlastního dotazníku	42
7	DISKUZE	45
8	ZÁVĚR	47
9	SOUHRN.....	49
10	SUMMARY.....	50
11	SEZNAM LITERATURY.....	51
12	SEZNAM GRAFŮ.....	53
13	PŘÍLOHY	54

1 Úvod

Tuto diplomovou práci jsem si vybral, protože zatím nejsou běžně dostupné studie s takto rozsáhlou tematikou. Druhým důvodem je, že jsem sám bakalářské studium tělesné výchovy absolvoval a zajímá mě, zda se moje motivace bude alespoň podobat výsledkům této studie. Za třetí doufám, že z mé studie bude jasně patrný vývoj dnešní mladé vysokoškolské generace. V této době je jasně dokázané, že prakticky každý třetí student jde alespoň zkusit vysokoškolské studium. Není možné obsáhnout všechny programy a věřím, že každý typ (sportovec, jazykovědec, přírodovědec) bude mít motivaci poněkud odlišnou. Proto se zaměřím na problematiku bakalářského studia tělesné výchovy.

Vypracováním této práce bych rád přispěl k objasnění motivace na vysokých školách s tělovýchovnými obory. Motivace je prakticky hlavním hnacím prostředkem pro kteréhokoliv člověka. Motivace v psychologii je poměrně podrobně popsána. Její hlavní funkcí je aktivace člověka k činnosti. V edukaci je motivace zásadní veličinou. Na vysoké škole obzvlášť, z důvodu dobrovolnosti studia. Bakalářské studium, jakožto základní kámen vysokoškolského vzdělání má široké zastoupení. Motivaci člověk získává, nerodí se s ní. Záleží na žebříčku hodnot, které hodnoty motivují studenty tělesné výchovy k tomu, aby splnily veškeré nástrahy, které obnáší bakalářské studium.

Dnes je již mnoho oborů a možností vysokoškolského studia, proto je motivace důležitou součástí při rozhodování konkrétního oboru. Samozřejmě je dané, že člověk, který ví, co by chtěl po škole dělat je více motivován než člověk, který není rozhodnutý.

Pokud student motivaci k dokončení studia nemá, většinou ho nezdolá a pokud ano, je to s obtížemi a z povinnosti, například kvůli rodičům či pro titul.

Proto nás bude v práci zajímat motivace a analýza, z jakého důvodu je student posouván k dokončení studia.

2 Cíl a úkoly práce

Cílem práce je posoudit a analyzovat motivaci ke studiu u studentů tělesné výchovy a sportu v bakalářském studijním programu.

Úkoly diplomové práce:

- 1) Plánování výzkumu a teoretická východiska
- 2) Sběr dat
- 3) Vyhodnocení dat
- 4) Vytvoření výstupů a hodnocení výzkumu
- 5) Odevzdání diplomové práce

3 Teoretická část

3.1 Charakteristika motivace

3.1.1 Motivace

Pojem „motivace“ pochází z latinského slova *movere* - hýbati se, pohybovati. Lidská motivace se tedy vztahuje k příčinám chování, zajišťuje aktivizaci člověka, dává jeho konání konkrétní cíl a zaměření. Lze říci, že bez motivace by neexistovala žádná smysluplná činnost. Kromě povzbuzování a aktivizování, zahrnuje motivace též procesy prožívání, chtění, přání a snažení. Jedna z prvních definic popisuje motivaci jako souhrn vědomých i nevědomých faktorů, které jsou základem chtění a jednání.¹

V širším pojetí lze motivaci porozumět jako souhrn faktorů, které podněcují, zaměřují a regulují chování člověka.

Vyplývá z toho tedy, že vyvíjí-li jedinec jakoukoliv aktivitu, je k ní za normálních okolností z nějakého důvodu motivován, má důvod, pohnutky. Tyto pohnutky mohou vycházet z okolí, pak je nazýváme incentivami, nebo se jedná o vnitřní činitele (potřeby, zájmy, pudy, aspirace), které se někdy označují jako introtivy.

Zajímavou formulaci pojmu motivace vymyslel Paul Mallone: „Motivace je vnitřní pohon nebo jiskra. Jediná osoba, kterou můžete motivovat, jste vy sám“.²

Je tu však i názor, že vnější potřeby mají schopnosti budit a uspokojit lidské emoce, potřeby a tak mít vliv na motivaci vnitřní. Zvláště, pokud jsou tyto podněty záměrně a cíleně volené. Na tyto signály ovšem každý reaguje jinak a působí tedy ne na všechny jedince stejně. Incentivy mají schopnost vnitřní dispozice nejen aktualizovat, ale i uspokojovat.

Kromě motivace se užívá i pojem motiv, jako pohnutka, příčina činnosti, jednání člověka. Motivy můžeme dělit takto:

- vnější a vnitřní
- vědomé a nevědomé (vědomí vlivu na naše chování)
- pravé a vznešené (navenek prezentované)

¹ MADSEN, K. Teorie motivace. 1. vyd. Praha: Academia, 1972, 381 s.

² MALONE III., PAUL B., Malone iii., Paul B. Mějte je rádi a veďte je: Jak vést lidi. Kniha pro každého. 1.vyd. Praha: Práce, 1991, s. 61. ISBN 80-208-0235-5.

Pojmy motiv a motivace vytvářejí funkční jednotu, kdy motiv je chápán jako vnitřní dispozice a motivace jako samotný proces, realizovaný vztahem mezi motivem a danou situací.

Dle některých autorů jsou motivy hybnými silami, jíní v nich vidí síly hybné a emotivní. Psychoanalytická škola s hlavním představitelem S. Freudem preferovala jako nejdůležitější motivy lidského chování pudy, hlavně pud sexuální.

Jedním z výrazných rysů motivace je fakt, že působí současně ve třech rovinách neboli dimenzích.

1. dimenze směru – tato dimenze motivaci člověka a jeho činnosti určitým směrem navádí a od jiných směrů naopak odvrací, resp. odvádí. Tuto skutečnost můžeme vyjádřit pomocí pojmů „chci ...“, „rád bych ...“, „toužím po ...“, „mám rád ...“

2. dimenze intenzity – z této dimenze vyplývá, že činnost jedince je přímo úměrná síle jeho motivace, díky které touží dosáhnout určitého vytyčeného cíle a tím vynaložit větší či menší množství energie pro jeho splnění. Pak je možné vyjádřit tuto intenzitu např. „ted' chci nejvíc ...“, „chci...“, „docela bych chtěl ...“ apod.

3. dimenze stálosti (vytrvalosti, perzistence) – tuto dimenzi chápeme jako schopnost člověka stále pokračovat v dosažení vytyčeného cíle ať už jsou na cestě nějaké překážky či nikoliv. V podstatě lze říci, že jakmile člověk vytrvale postupuje stále stejně i při překonávání překážek, považujeme jeho vytrvalost za vysokou.

3.1.2 Motiv

Motiv je definován jako určitá jednotlivá vnitřní psychická síla neboli popud, pohnutka. Představuje tedy psychologickou příčinu či důvod toho, jak se člověk chová či jedná, individualizuje jeho prožívání a dává jeho činnosti psychologický smysl.

S pojmem motiv těsně souvisí pojem cíl. Obecným cílem každého motivu je dosažení určitého konečného psychického stavu – tzv. nasycení. To se většinou projevuje vnitřním uspokojením, pocitem naplnění z dosažení cíle motivu. Motiv působí tak dlouho, dokud jedinec tohoto cíle nedosáhne. Motivům, kterým lze

přiřadit určitý cílový stav, říkáme motivy cílové neboli terminální. Motiv, kterým nelze určitý cíl přidělit, označujeme jako motivy instrumentální. K takovým motivům patří např. zájem člověka o určitou oblast, např. o cestování. (Provazník-Komárková, 2004)

U Vágnerové (2004) nacházíme následující definici motivů:

"Motivy jsou faktory, které aktivizují lidské chování, zaměřují je na určitý cíl a v tomto směru je udržují po určitou dobu. Takto navozené jednání směřuje k uspokojení určité potřeby."³

Lidská činnost je tedy výrazně podmiňována motivy. Motiv však určuje pouze její směr, intenzitu a vytrvalost. Motivované jednání jedince je ale také uskutečňováno nejrůznějšími způsoby a formami, které jsou vždy spoludeterminovány jednak poznávacími (kognitivními) procesy, jednak specifickým prožíváním každého člověka. V lidské psychice však v určitý okamžik nepůsobí pouze jeden, nýbrž hned několik, dokonce celý soubor motivů, což dělá problematiku motivace podstatně složitější. Několik motivů může mít shodný, ale i zcela opačný směr, shodnou, ale i rozdílnou intenzitu či vytrvalost. Obecně ale platí, že motivy, které jsou orientovány stejným směrem se vzájemně posilují a tím podporují vznik a průběh motivované činnosti, a naopak motivy opačné se mohou navzájem oslabovat a tak motivovanou činnost narušovat či dokonce znemožňovat.

3.1.3 Třídění motivů

Samotná motivace zahrnuje:

a) vnější činitele - incentive:

- odměny: pochvala, úsměv, výhoda, peníze
- tresty: napomenutí, důtka, pokuta, přísný pohled
- příkazy: výzva rodičů, učitelů, nadřízených
- prosby, přání druhých: motivem může být vše, co od nás druzí očekávají, chtějí
- nabídky, pobídky: například reklamy, vystavené zboží

³ VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.

- vzory: vedou k nápodobě
- b) vnitřní činitelé - introitivy:
- potřeby a pudy: nejsilnější motivační činitelé
 - zájmy: sportovní, jazykové
 - emoce: kladné ale i záporné: láska, strach, vztek, radost
 - návyky, zvyky: kouření, každodenní běh, ranní káva atd.
 - postoje, hodnoty: vedou k nějaké aktivitě
 - životní plány, cíle: udělat titul na vysoké škole, založit rodinu, procestovat kus světa atd.
 - povinnosti: když se student učí, zaměstnanec dodržuje pracovní řád

3.1.4 Stimul

Podle některých psychologů nejsou pojmy „motivace“ a „motiv“ totožné s pojmy „stimulace“ a „stimul“.

Stimulace je definována jako vnější působení na psychiku člověka, které vyvolává určité změny v jeho činnosti prostřednictvím změny psychických procesů, zejména prostřednictvím změny jeho motivace. Stimulaci lze chápat „jako proces vědomého a záměrného ovlivňování činnosti (motivace) druhého člověka.“⁴ Stimulem může být jakýkoliv podnět, který vyvolává určité změny v motivaci člověka. Někdy rozlišujeme tzv. impulsy neboli vnitřní (endogenní) intrapsychické podněty, které signalizují určitou změnu v těle nebo mysli člověka a tzv. incentivy neboli vnější (exogenní) pobídky, které se vztahují vrozeně nebo naučeně k impulsům. Incentivy tedy u člověka určitý motiv (vnitřní impuls) aktivují. Impulsem může být například bolest zubu, která může následně vyvolat motiv návštěvy zubního lékaře, resp. určitý stav mysli, jako např. nervozitu před zkouškou, která může vyvolat motiv vyhnout se zkoušce. Mezi incentivy můžeme zařadit např. pochvalu za dobrý studijní výkon.

⁴ BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. Psychologie a sociologie řízení. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007, s. 243. ISBN 978-80-7261-169-0.

3.1.5 Zákonitosti motivace

Mezi vnějšími a vnitřními činiteli motivace platí určité zákonitosti a souvislosti:

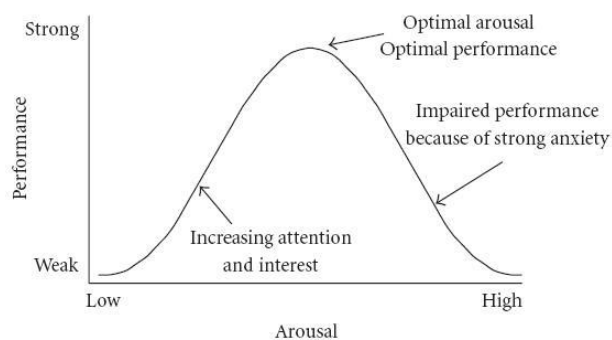
- ✓ vnitřní motivy jsou spjaty s vnějšími, vnější požadavky by měly být jedincem přijaty (završen proces interiorizace)
- ✓ daná činnost jedince může být motivována několika motivy - chování člověka je polymotivistické (ovlivněno množstvím motivů)
- ✓ stejná činnost u dvou různých jedinců není vždy motivována stejnými motivy
- ✓ člověk si uvědomuje pouze část motivů, jiné si neuvědomuje (nechce nebo není schopen)

3.1.6 Principy motivace lidského chování

1) Princip vzájemné výměny odměn a trestů platí ve všech mezilidských vztazích, v partnerství existuje rovnováha mezi „přijímám a dávám“, např. v citových projevech

2) Princip pásma optimální motivace: největšího výkonu dosahuje člověk při střední síle motivace. Malá motivace nevede k vysokému výkonu, naopak příliš velká vede ke křečovitosti, zmatkům a tedy k poklesu výkonu. V praxi to můžeme vidět na sportovcích ve sportovním utkání, kde je častým pojmem u některých jedinců pojem přemotivovanost. Jinak řečeno příliš vysoká míra motivace. U těchto jedinců lze pozorovat zkratovitost jednání, chaos v jednání, fauly atd. Od optimálního výkonu je to tedy velmi vzdálené.

Tento princip také potvrzuje tzv. Yerkes-Dodsonův zákon, který tvrdí, že „funkčně optimální je střední úroveň aktivace mozku“.

Yerkes-Dodsonův zákon

(zdroj: <http://examinedexistence.com/tag/yerkes-dodson-law>)

3.2 Potřeby

Potřeba je chápána jako "člověkem prožívaný, ne vždy zcela uvědomovaný nedostatek něčeho pro daného jedince subjektivně významného (důležitého, potřebného)." Potřeby jsou považovány za základní zdroj motivace činnosti člověka.

Potřeba je stav nedostatku nebo nadbytku, který člověk pociťuje jako nepříjemný a má proto snahu jej odstranit (danou potřebu uspokojit).⁵ Potřeba je nejsilnější motivační činitel. Psychologové si dosud nesjednotili názor na třídění potřeb. V některých pramenech uvidíme dělení na primární a sekundární a mimo nich se nejčastěji objevuje dělení na nižší a vyšší:

a) Nižší: nazývané též biofyzilogické, elementární, primární jsou základní potřeby důležité k existenci každého jedince. Mezi tyto potřeby řadíme potřebu kyslíku, potravy, spánku, bezpečí, sexuální (zachování rodu).

b) Vyšší: nazývané též psychické nebo sekundární, se vyvíjejí na podkladu primárních potřeb a jsou spojeny se společenským začleněním. Tyto potřeby dělíme na:

1) Poznávací potřeby - tyto potřeby vychází z potřeby mozkové aktivity, z potřeby určitého množství podnětů, z touhy po nových informacích, po vzdělání.

Poznávací potřeby se ještě dělí dle charakteru činnosti, na které mají vliv:

- potřeba receptivní - potřeba spíše pasivního získání vědomostí, informací
- potřeba heuristická - potřeba spíše aktivního získání informací, vyhledání odpovědi, objevení řešení.

Oba uvedené typy by měly být v rovnováze, avšak největší vliv na rozvoj poznávacích potřeb mají situace nové, neurčité a problémové.

⁵ HOLEČEK, Václav, Jana MIŇHOVÁ a Pavel PRUNNER. Psychologie pro právníky. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 113. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 8086473503.

2) Sociální potřeby - tyto potřeby se uspokojují ve společenských vztazích, obvykle v interakci mezi lidmi. V tomto případě máme na mysli hlavně osobní kontakt, avšak patří sem samozřejmě i virtuální kontakt. Tím ovšem uspokojíme pouze některé sociální potřeby.

- potřeba sociálního kontaktu - komunikace s druhými, vzájemné pomáhání si. Tato potřeba se projevuje tak, že člověk vyhledává společnost přátel, rodiny, spolupracovníku atd.
- potřeba akceptace, uznání - mít význam pro druhé, být přijímán
- potřeba anfilie - někam patřit (do určité skupiny), např. vrstevníků, spolupracovníků, vyznavačů stylu metal atp.
- potřeba jistoty, bezpečí
- potřeba oblíbenosti - být ostatním sympatický
- potřeba přátelství, lásky
- potřeba prosazení, vlivu - získat moc nad druhými, vést druhé lidi
- potřeba submise - ustoupení, podřízení se
- potřeba kooperace - mít vliv na výsledek skupiny, pomoci ve spolupráci
- potřeba individuálního vztahu - dítě a jeho touha mít dospělého jen pro sebe
- potřeba identifikace - mít vzor, idol
- potřeba statusu - mít určité postavení
- potřeba vlastnictví - u lidí pocit majetku, bohatství
- potřeba prestiže - být lepší než druzí, být oceňován

Sociální potřeby jsou u různých jedinců různě vyvinuty. Potřeba afilie převažuje u dětí, které byly vychovávány ve vřelé rodině, ale s menší kontrolou. Naopak strach z odmítnutí a negativních vztahů se rozvíjí u dětí, u kterých byli rodiče emočně chladní.

Výše uvedené potřeby jsou často mezi lidmi frustrovány. Je to zaviněno především špatnými mezilidskými vztahy ať už v rodině či na pracovišti. Jedná se například o chladné, přísné rodiče, či příliš autoritativní nadřízený.

3) Výkonové potřeby - obvykle se uspokojují v činnosti, jejich intenzita úzce souvisí s rozvojem vlastního sebehodnocení. Tato spojitost je dána tím, jakým

způsobem bylo dítě vychovááno jak v rodině, tak ve škole. Což znamená, jaké nároky byly v dětství na dítě kladeny. Tyto potřeby jsou více rozvinuty u dětí, kde bylo použito přibližně stejné množství trestů i pochval a nároky byly přímo úměrné možnostem a individuálním zvláštnostem dítěte.

Dva typy výkonových potřeby řadíme mezi motivační faktory:

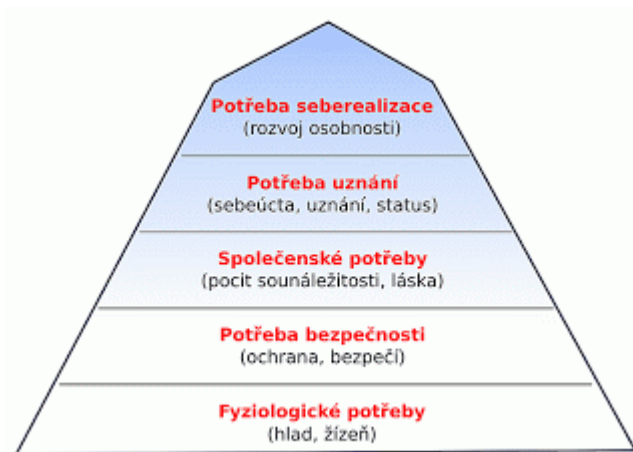
- potřeba dosáhnout úspěchu
- potřeba vyhnout se neúspěchu

Pro úspěšný výkon člověka je tedy kromě nadání důležité i jeho rozvinuté výkonové potřeby. Při tom dochází k uspokojování dalších potřeb: potřeba aktivity, činnosti v různých oblastech. Zároveň se tím zvyšuje i úroveň aspirace, tj. náročnost vytyčených cílů, které člověk chce zvládnout.

- 4) Estetické potřeby - nalézáme je v hledání krásy, souměrnosti a řádu. Máme radost, když vidíme krásu krajiny, stejně tak krásnou hudbu, obraz, film atd. Souvisí s tím i potřeba upravenosti prostředí, kdy se člověk v neuspořádaném prostředí necítí dobře.
- 5) Existenciální potřeby - tato potřeba v životě člověka je mít cíl, záměr. Vede k volbě jednání a činností, které vedou k utváření osobnosti, která bude přiměřeně uspokojována.

3.2.1 Maslowova pyramida potřeb

Maslowova pyramida (potřeb) je hierarchie lidských potřeb, kterou definoval americký psycholog Abraham Harold Maslow v roce 1943. Podle této teorie má člověk pět základních potřeb (od nejnižších po nejvyšší - společně pak tvoří jakousi pomyslnou „pyramidu“):

Maslowova pyramida potřeb

(zdroj: <http://zrcadlo.blogspot.cz/2008/06/maslowova-pyramida.html>)

První čtyři kategorie Maslow označuje jako nedostatkové potřeby a pátou kategorií jako potřebu existence (bytí) nebo růstové potřeby. Všeobecně platí, že níže položené potřeby jsou významnější a jejich alespoň částečné uspokojení je podmínkou pro vznik méně naléhavých a vývojově vyšších potřeb. Toto však není možné tvrdit zcela bezvýhradně a je dokázáno, že uspokojování vyšších potřeb (estetických, duchovních) může napomoci v krajních situacích (nouze, nedostatek, strádání) lidského života, ve kterých je možnost uspokojování nižších potřeb omezena či znemožněna (například v prostředí koncentračních táborů, o čemž referovali např. Viktor Frankl anebo Konrad Lorenz). Za nejvyšší považuje Maslow potřebu seberealizace, čímž označuje lidskou snahu naplnit svoje schopnosti a záměry.

Abraham Maslow vycházel ze svého přesvědčení, že výkon pracovníků je možné zvyšovat až k přirozeným fyziologickým hranicím, pokud budou uspokojovány nejen materiální, ale i sociální potřeby, tj. potřeby seberealizace, sebeaktualizace, sebeuskutečnění, sociální sounáležitosti k někomu nebo k něčemu, tvořivosti, bezpečí, jistoty, postavení apod. K saturaci (naplnění, uspokojení) většiny potřeb dochází právě v pracovním procesu. Paradoxem je, že mnozí lidé o seberealizaci nestojí, jsou motivováni jen nižšími fyziologickými potřebami, klidem a pohodlím.

3.3 Zájmy

Zájem je definován jako uvědomělé a trvalejší zaměření aktivity jedince na vybranou oblast nebo činnosti.

V literatuře najdeme zájem jako rys osobnosti, který je trvalejším vztahem jedince k objektu nebo činnosti a projevuje se v určitém sklonu provozovat ho teoreticky nebo prakticky. Zájem je pak spojen s příjemným citovým prožíváním a zvýšenou aktivitou ve vybraném směru. (Holeček, 2003)

Uvedeme si dvě definice zájmu:

„Zájem je spojen se snahou blíže se seznámit s předmětem, hlouběji do něho proniknout a nepouštět jej ze zřetele.“⁶

Nejnověji pak Smékal definuje ze subjektivního pohledu: „Druh prožitku, v němž vystupují do popředí sympatie k určitým objektům nebo činnostem, nebo zážitek příjemnosti, který doprovází vědomí přítomnosti určitých objektů, nebo vědomí možnosti zabývat se předmětem zájmu, seznamovat se s ním, dovídat se o něm informace.“⁷

Objektivně pak popisuje zájem jako „specifickou výběrovou reakci vůči určitým objektům nebo vykonávání činností spojených s předmětem zájmu.“⁸

3.3.1 Třídění zájmů

Třídění zájmů do skupin nám umožňuje lépe pochopit podstatu a jednotlivé vztahy mezi nimi. Do klasifikace můžeme přihlídnout i k jejich vlastnostem.

Zájmy se obvykle rozlišují:

- obsahem - o co přesně se jedinec zajímá a k čemu tíhne
- počtem objektů zaměření - jedno či mnohostranné
- rozvinutostí - v podstatě intenzita zájmu, počáteční (povrchní) či trvalejší a rozvinutý (hluboký)
- trvalostí - jak dlouho již zájem trvá, akutní nebo trvalé, krátkodobé a dlouhodobé
- společenským oceněním - kladné či záporné

⁶ NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 2., rozš. vyd., v Akademii vyd. 1., (1. vyd. v nakl. Vodnář, 1995, pod názvem Lexikon psychologie). Praha: Academia, 1997, s. 422. ISBN 8020006257.

⁷ SMÉKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti: Člověk v zrcadle vědomí a jednání. 1. vyd. Brno: Barrister, 2002, s. 250. ISBN 80-85947-81-1.

⁸ SMÉKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti: Člověk v zrcadle vědomí a jednání. 1. vyd. Brno: Barrister, 2002, s. 250. ISBN 80-85947-81-1.

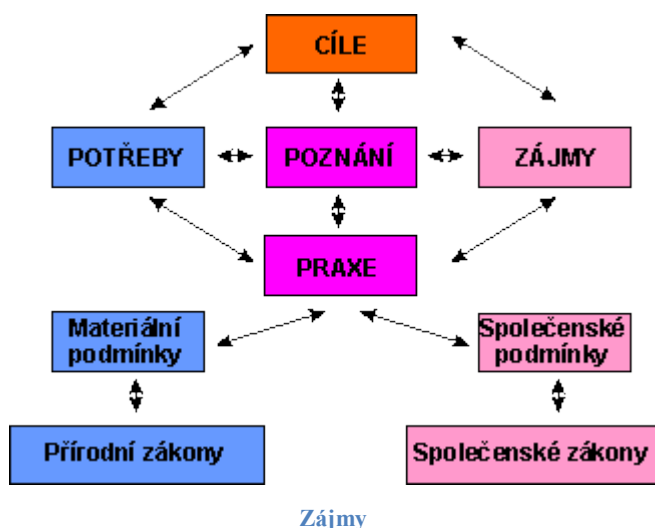
- hodnotou, úrovní - náročné nebo primitivní, hodnotné

Každý jedinec má většinou několik zájmů zároveň. Zájmy se mohou vzájemně prolínat avšak mohou být i v konfliktu, vzhledem k omezenému času, financím atp jedince. Ve zdravém vývoji člověka je důležité vyrovnaní jednotlivých zájmů, které například převažují při jednom směru člověka. Stejný zájem může být u každého žáka kvantitativně i kvalitativně odlišný, může být živen jinými potřebami, jejichž síla může být nevyrovnaná i u stejného jedince.

3.3.2 Význam zájmů

„Člověk by měl o všem vědět něco a o něčem všechno". (Karel Čapek)

Zájmy jsou vlastně získané motivy, které přispívají k obohacení člověka, neboť jsou obvykle doprovázeny kladnými emocemi. Zájmy navíc podporují zdravý rozvoj osobnosti. Rozvíjení zájmů pozitivně ovlivňuje vůli, paměť, myšlení, pozornost a další psychické stavy, procesy a vlastnosti. V životě dospívajícího jedince může však negativně ovlivňovat jeho rozvoj příliš jednostranný a silně vyhraněný zájem. Další zájmy jsou v tomto případě umístěny příliš do pozadí a pro harmonický rozvoj osobnosti to má negativní dopad. Viz citát Karla Čapka. Obecnou funkcí zájmu je tedy podněcovat jedince k tomu, aby se zabýval určitou činností, ve které by dosáhl vysoké úrovně. Zároveň by však měl mít základní všeobecný přehled i v ostatních zájmech (sportovní, kulturní, politický aj.).

(zdroj: http://marxismus.cz/hismat/potreby_a_zajmy.htm)

3.4 Charakteristika výběru povolání

Volba povolání je jedno z nejdůležitějších rozhodnutí jedince. Studenti se rozmýšlejí a rozhodují přibližně kolem patnáctého roku života, tedy v období puberty, což většina studentů zatím není dostatečně vyzrálá, prochází řadou změn a tedy nejsou schopni se adekvátně rozhodnout o svém dalším životě, tedy i své budoucí povolání. V této době je tedy správná doba na radu od rodičů, učitelů či například výchovných poradců. Správný výběr povolání je velmi důležitý, jednak pro dosažení úspěchu ve zvoleném povolání a také pro dosažení uspokojení z vykonané práce a pocit společenské užitečnosti do budoucna (Jobánková, 2003; Walterová, 2009).

Při výběru povolání je nutné zvážit dva důležité faktory. V první případě jsou důležité charakteristické znaky studia a následného pracovního zaměření. Za druhé je nutné přihlížet k vlastním předpokladům žáka pro zvolené studium a povolání. Oba výše uvedené rozhodovací faktory je nutné při volbě studia vzájemně porovnávat a hledat zda jsou v souladu či protikladu (Strádal, 1998).

Každý jedinec prochází určitým vývojovým stadiem při volbě povolání.

Období fantazií, které probíhá v raném dětství, přibližně do sedmi let. Děti si představují jakékoliv povolání ve své fantazii a fakticky neberou ohled na skutečnosti spojené s takovýmto zaměstnáním.

Období zájmů, přibližně do deseti let, fantazie bývá nahrazena zájmem. Mají zájem provozovat povolání, které jim přijde zajímavé.

Období schopností, asi kolem čtrnácti let, hlavní úlohu zde hrají schopnosti jedince při výběru povolání.

Období ohledávání, okolo dvacátého roku života, jedinci se stávají dospělými a fakticky shánějí své první zaměstnání a získávají první zkušenosti v pracovním prostředí.

Ve většině případů si lidé zvolí zaměstnání, které jim umožní využít a rozvíjet jejich schopnosti a dovednosti. Při volbě povolání by si každý měl ujasnit své zájmy, schopnosti, osobnostní předpoklady, ale i životní hodnoty. V současné době je široká nabídka středního i vysokého školství a mnohdy není snadné si vybrat. Volba povolání by vždy měla být provedena zodpovědně a s rozmyslem. Každý jedinec by měl brát v úvahu své zájmy, osobní vlastnosti, schopnosti, dovednosti, zdravotní i tělesnou způsobilost.

Mnozí lidé k sobě nebývají dostatečně sebekritičtí a vybírají si obor, pro který nemají fyzické ani psychické předpoklady.

„Na vhodném výběru povolání se určitě velkou měrou také podílí, jaké informace mají studenti a rodiče o zvoleném oboru. Žáci by měli být informováni o možnostech studia, ale následně i o možnostech uplatnění v praxi a v neposlední řadě o úskalích jednotlivých studijních oborů“⁹.

Výběr povolání je většinou dlouhodobý a mnoha faktory ovlivněný proces, který prochází určitým vývojem. Faktory ovlivňující povolání se dají rozdělit na 3 základní skupiny. První skupinu představují faktory individuální, kam zařazujeme osobnost jedince, jeho charakter, inteligenci, vlastnosti, schopnosti, dovednosti, tělesné a psychické předpoklady, zkušenosti, zájem, hodnotový žebříček a motivaci a důležitou součástí je i věk jedince. Sociální faktory a faktory prostředí představují druhou skupinu. Zde zařazujeme vliv rodiny, působení spolužáků, kamarádů, učitelů atp. Třetí skupinu tvoří faktory kulturní.

V následující části se podíváme na některé faktory ovlivňující volbu studia na střední škole a následné pokračování na vysoké škole tělesnou výchovou v bakalářském studijním programu.

3.4.1 Období dospívání

V období dospívání každý jedinec prochází určitými radikálními ale také i postupnými změnami. „Je to přechodná doba mezi dětstvím a dospělostí člověka a jedinec, často ještě nezralý, stojí před důležitým rozhodnutím a tím je volba povolání“.¹⁰

Dospívání dělíme na období pubescence a adolescence. Pubescence je první část dospívání a děje se mezi jedenáctým a patnáctým rokem. Druhá část dospívání, adolescence pokračuje patnáctým rokem věku a končí zpravidla kolem dvaceti let. Na začátku období pubescence dochází k anatomickým a fyziologickým změnám jedince. V tomto období se začínají objevovat výrazné rozdíly mezi chlapci a děvčaty, a to jak na počátku puberty, tak v jejím průběhu a způsobech vyrovnávání se s ní a prožívání. To přímo souvisí i s probíhajícími psychickými změnami. Novým rysem psychiky se stává nejdříve představa a později i pocit

⁹ ZAPLETALOVÁ, J. a H. VAŇKOVÁ. Kariérové poradenství-přítomnost a budoucnost. 1.vyd. Praha: IPPP, 2006. 276 s. ISBN 80-86856-21-6.

¹⁰ TAXOVÁ, J. Pedagogicko- psychologické zvláštnosti dospívání. 1. vyd. Praha: SPN, 1987. 276 s. ISBN 14-426-87.

dospělosti. Tento psychický stav vyjadřuje novou životní pozici pubescenta vůči sobě, světu i lidem, dává směr i náplň jeho aktivitám. Výrazně stoupá požadavek na mezilidské vztahy. Základem v tomto období se stává působení ekonomických a kulturních faktorů a sociálních faktorů (rodičů, kamarádů, učitelů a dalších osob, které jsou pro jedince v životě významné). Pro příznivý vývoj v dospívání je nezbytné, aby se jedinec oprostil od závislosti na rodičích a postupně se začleňoval mezi své vrstevníky. Na začlenění do společnosti jsou zkušenosti získané vztahy v rodině a vztahy s vrstevníky nezpochybnitelně důležité. Toto období představuje důležitý čas pro vytváření si představ o svém budoucím povolání. Člověk si ještě zpravidla pevně nezvolí své povolání, ale už by se měl pokusit přibližně nasměrovat k určitému oboru, střední škole. V pubertě je již rozvinut intelekt i zkušenost natolik, že pubescent dokáže pochopit a vzít si k srdci různé názory, motivy lidí, morální pojmy a principy. Důležitou roli v jeho rozhodování hrají rodiče, kamarádi a výchovní poradci.

V průběhu adolescence poté dochází k formování hlubších osobnostních rysů, a prosazuje se vyspělé myšlení. Člověk se postupně vymezuje a stabilními se stávají jeho povahové vlastnosti. Obsah i rozsah jeho činností se rozšiřuje, specializuje a prohlubuje, je stálá jeho orientace na budoucnost, motivační struktury jsou osobitého rázu. U člověka se časem utváří představa o jeho budoucím povolání. „Prostředí postupně zvyšuje společenské požadavky a nároky na adolescenty. Často už odpovídají nárokům kladeným na dospělé. Jedná se například o cílevědomost, vyšší zodpovědnost, výkony, mravní vyhraněnost. Rozvíjí se potřeba sebeuplatnění a na ni se motivačně váže úsilí o další sebevzdělávání a sebevýchovu".¹¹

3.4.2 Osobnostní faktor a jeho vliv na volbu povolání

„Osobnost chápeme jako individualitu, tedy jedinečnou lidskou bytost, s důrazem na vlastnosti, které ji charakterizují a na sebepojetí, které je jejím prožívajícím a akčním jádrem“¹². V psychologickém pojetí je osobnost každý jedinec s unikátní strukturou svých psychických vlastností a dispozic. Při výběru povolání jsou velmi důležité schopnosti, vlastnosti, inteligence, temperament a charakter

¹¹ ČAČKA, Otto a Jiří MAREŠ. Přehled psychologie: obecné, dospívání a pracovní výkonnosti. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1994, 83 s. Psyché (Grada). ISBN 80-210-0904-7.

¹² HELUS, Zdeněk a Jiří MAREŠ. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.

osobnosti. Ty jsou částečně vrozené, ale dále se rozvíjejí v průběhu života. K nim se poté přidávají další předpoklady pro výkon povolání, mezi něž patří znalosti a dovednosti získané vzděláním a praktickými zkušenostmi. Schopnosti poukazují na to, co jedinec dokáže, jaký výkon je schopný podat, jak náročné úkoly zvládne, avšak s přispěním aktivního přičinění jedince se schopnosti dostatečně nerozvíjí a výkon tedy není takový, jaký by mohl teoreticky být. „Rozlišujeme schopnosti verbální, numerické, prostorové, paměťové, percepční, umělecké, sportovní, sociální. V psychologii se pak zkoumají schopnosti týkající se poznávání, myšlení, řešení problémů, které se souhrnně označují termínem inteligence“¹³. Je to soubor poznávacích schopností a dle jednoho dělení ji můžeme dělit na obecnou inteligenci a speciální intelektové schopnosti. Najdeme i dělení na tzv. fluidní inteligenci, neboli vrozenou, relativně stálou, která se uplatňuje v úlohách vyžadující adaptaci na nové situace a krystalizovanou, která se mění s úrovní vzdělání a je závislá na získaných zkušenostech. Obecná inteligence pomáhá jedinci učit se řešit určité problémy a speciální intelektové vlastnosti jsou hlavně schopnosti verbální. „K inteligenci patří i metakognitivní způsobilost, tedy způsobilost analyzovat své vlastní myšlenkové a jiné poznávací pochody, plánovat je a kontrolovat, odhalovat vlastní nedostatky a překonávat je“¹⁴. Schopnosti, které jsou základním předpokladem k výkonu povolání učitele tělesné výchovy či trenéra: schopnost jednat s lidmi, schopnost organizovat a plánovat, schopnost empatie, schopnost predikce, rychlost a správnost úsudku, paměť. „Důležitým předpokladem pro rozvinutí určitých schopností jsou vlohy a nadání. Vlohy jsou biologický, vrozený předpoklad pro rozvinutí schopností. Nadání je soubor dobře rozvinutých schopností pro určitou oblast lidské činnosti“¹⁵. Osobnost člověka netvoří jen schopnosti, ale důležitý je i rys osobnosti, což je psychická vlastnost, projevující se určitým způsobem jednání, chování a prožívání. Ukazuje to, jakým způsobem jedinec provádí nějakou činnost – zda vytrvale, nebo bez vytrvalosti, rychle, pomalu apod. Vlastnosti jsou částí osobnosti, které jedince trvale charakterizují, projevuje se v nich jeho

¹³ ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 655 s. ISBN 978-807-3672-737.

¹⁴ HELUS, Zdeněk a Jiří MAREŠ. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.

¹⁵ ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, s. 152. ISBN 9788073672737.

individualita. Vlastnosti, které je třeba při volbě studia tělesné výchovy a poté ve výkonu povolání učitele či trenéra zvažovat, jsou zejména: zodpovědnost, trpělivost, organizovanost, pečlivost, spolehlivost, společenskost, otevřenost, přizpůsobivost atp. V souvislosti s typem osobnosti je důležité zmínit také temperament a charakter jedince. „znamená souhrn charakteristických nebo vrozených rysů osobnosti, které se trvale projevují způsobem reagování, jednání a prožívání. Temperament je spjat se vzrušivostí – tj. mírou odpovědi určitého člověka na různé podněty - a zahrnuje i tendenci měnit nálady“¹⁶. Dodnes se stále nejvíce užívá Hippokratova teorie čtyř temperamentových typů. Temperamentové typy jsou pojmenovány po staré představě, že každou osobu lze charakterizovat jako určitou směs čtyř základních tělesných šťáv. První typ choleric (žluč) je výbušný, vznětlivý a impulzivní, ale zapálený, panovačný. Druhým typem je flegmatik (sliz), který je naopak rozvázný, spolehlivý, vyrovnaný a stálý, avšak někdy nedůsledný, lhostejný. Dalším typem je sangvinik (krev), který je živý, společenský, optimistický, snadno se pro něco nadchne, ale chybí trvalost, je lehkovážný, citově mělký. Posledním typem je melancholik (černá žluč). Melancholik je náladový, úzkostlivý, tichý, nespolečenský, mrzutý a je obtížně přizpůsobivý.

Vedle temperamentu stojí charakter. Charakter znamená ráz či povahu, celek podstatných a stálých rysů, které charakterizují určitou osobu nebo předmět. To znamená odlišnost od jiných. Na rozdíl od temperamentu není charakter vrozený a je utvářen v průběhu života. Nejdůležitější částí charakteru je vztah k sobě samému. Dále také vztah k druhým lidem. Jednotlivé části osobnosti se vzájemně překrývají a vytvářejí osobnost jako celek.

Při volbě studia tělesné výchovy by se mělo přihlížet k charakteristikám osobnosti trenéra či učitele. Ty lze rozdělit do tří základních skupin.

Osobnostní vlastnosti, jako jsou sebedůvěra, tvořivost, zdravé sebevědomí, zodpovědnost, citová stabilita, trpělivost, flexibilita, přesvědčivost, svědomitost, predikce.

Sociální – komunikativnost, sociabilita, tolerantnost, empatie, smysl pro humor, ohleduplnost, smysl pro spravedlnost

Eticko- mravní – čestnost, přímost a autentičnost

¹⁶ Wikipedie. [online]. [cit. 2014-06-15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Temperament>

3.4.3 Společenský faktor a jeho vliv na volbu povolání

Mezi hlavní společenské faktory ovlivňující jedince při volbě povolání můžeme jmenovat rodinu, přátele, školu, média, kulturu atd. Pro mnoho jedinců je právě tato oblast jednou z nejdůležitějších. Pro mnoho lidí je přání rodičů stěžejní, pro jiné zase vzor mediální.

Každý jedinec má své nezastupitelné místo ve společnosti, svou sociální pozici. Dále záleží na sociální skupině, kam jedinec patří a kde hraje jistou sociální roli, což je chování, které sociální skupina očekává od daného jedince. Záleží na normách a hodnotách skupiny a na sociální pozici jedince, kterou představuje ve skupině. Člověk je uzpůsoben k životu ve společenském prostředí, což jsou jevy, stavy, procesy a vztahy, které ho obklopují. Ať už v rodině, sociální skupině, společenské vrstvě či v celé společnosti. Jedná se o souhrn všech vlivů ostatních lidí a skupin, s nimiž se jedinec ve společnosti setkává, na které působí, kteří působí na něho, a které tak silně působí na průběh učícího procesu a jeho výsledky. Člověk je osobností od narození a vývoj osobnosti znamená postupný proces socializace a individualizace. Příklad lidí, kteří nežili ve společnosti najdeme například příběhem Amaly a Kamaly (vlčí děti), které vychovala vlčí matka.

Škola pěstuje ve studentech dovednosti nezastupitelné při rozhodování o volbě povolání a plánování vlastní budoucnosti. Je zaměřené zejména na vytvoření a rozvíjení praktických dovedností a osobnostních vlastností žáka, které jsou základním předpokladem pro jejich úspěšné zařazení do budoucího pracovního života. Snaží se připravit studenty na přechod ze základní školy na školu střední, ze školy střední dále na školu vysokou, učí je vzít v úvahu osobní odpovědnost za své rozhodování, rozvíjí jejich samostatnost při rozhodování a rozvíjí jejich adaptační schopnosti v nečekaných a zátěžových životních situacích. Škola rozšiřuje znalosti žáků o světě práce, seznamuje je s existujícími pracovními příležitostmi a s reálnými možnostmi uplatnění absolventů na trhu práce. Snaží se poskytovat jim dostatek možností, aby se naučili reálně pohlížet na vlastní přednosti, schopnosti, možnosti a omezení ve vztahu k budoucímu povolání. Škola se také výrazně spolupodílí na vytváření a rozvíjení dovedností žáků plánovat si význačné životní úseky, stanovovat si částečné životní cíle, nacházet

popřípadě náhradní cíle, přicházet na efektivní způsoby dosažení zvolených cílů a vyrovnávat se s případným osobním neúspěchem. U žáků vytváří základní aspekty efektivní komunikace, které postupně využijí při sebeprezentaci například na pohovorech či zkouškách a rozšiřuje jejich životní orientaci.

Při volbě povolání sehrávají výraznou roli rodiče a blízcí příbuzní studenta. Rodina je nejstarší společenská instituce. Plní několik funkcí. Mezi nejdůležitější patří funkce sociálně ekonomická, kulturně výchovná, sociálně psychologická a emocionální. Rodina jako taková vytváří psychologické a emocionální prostředí, buduje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje atp. Děti se učí z postojů rodičů a z jejich chování a vztahu k práci. Na děti působí rodinné prostředí ať již pozitivně v případě dobře fungující rodiny, tak i negativně v případě například autoritativního vedení rodiny. Rodiče rozkazují, používají negativní motivace ve formě trestu, nerespektuje přání a potřeby dítěte. Dítě v takovéto rodině je v dalším průběhu života zakřiknuté, má emocionální deficit, je nesamostatné, neasertivní atd. Při liberálním vedení rodič dítě málo nebo prakticky vůbec neřídí. Neklade na dítě požadavky, není důsledný, aby dítě požadavky plnilo. Dítě překážky prakticky neřeší, protože rodiče vše vyřeší za něj. Z této výchovy se stává dítě, které si klade neustále nějaké požadavky, je nesamostatné, a hlavně si neví rady v důležitých rozhodnutích života, tedy ani při volbě povolání. Při demokratickém vedení rodič podporuje aktivitu dítěte, působí příkladem, až tolik nepoužívá ať pozitivní či negativní motivaci, dítě umí projevit svůj názor, funguje vzájemný dialog mezi rodiči a dítětem. Výsledkem je dítě sebevědomé, ukázněné, schopné sociální interakce ve skupině, ochotné se chovat a jednat podle rozumových požadavků. Při výběru povolání bere v potaz názor svého okolí a je schopné se samostatně rozhodnout pro svůj vlastní názor. Děti si z rodiny berou příklad také ve způsobu komunikace, rodinných interakcí a jak již bylo psáno výše, také styl vedení výchovy v rodině.

Dalším faktorem, který ovlivňuje jednotlivce při výběru povolání, jsou přátelé a vrstevníci. Vrstevnické skupiny jsou přirozenou součástí života jedinců. Pro tyto skupiny je charakteristický stejný věk a blízkost názorů. Mnohdy se může stát situace, že si jedinec zvolí určitou střední školu jen proto, že tam jde jeho kamarád či v tu dobu jeho velká láska, a nebo nechce jít na střední školu sám. Z vlastní zkušenosti mohu říci, když jsem se v páté třídě rozhodoval mezi sportovní třídou

na mé tehdejší základní škole a gymnáziem, kam šla tehdejší má oblíbená holka, rozhodl jsem se pro gymnázium prakticky jen z tohoto důvodu. Takový jedinec bývá často ovlivněn názory svých spolužáků. Vrstevníci slouží jako základní zdroj sociálního učení, stávají se i neformálními autoritami. Z výzkumu národního ústavu odborného vzdělávání - NÚOV (2003), který prováděl analýzu zaměřující se na okolnosti ovlivňující výběr vzdělávací či pracovní kariéry, vyplynulo, že 95% respondentů se radilo s rodiči o budoucím povolání a 78% žáků bylo ovlivněno při rozhodování o budoucím povolání radami, doporučením, nebo příkladem rodičů. 25% žáků se identifikovalo s povoláním rodičů. Z výzkumu jde také vidět, kde hledali žáci informace pro volbu školy a budoucího povolání. V 88,9% to bylo v rodině, 83,3% z internetu, na budoucí škole (například na dni otevřených dveří) získalo informace 82,6% respondentů. Dále následovali kamarádi, základní škola, úřad práce, média a pedagogicko-psychologická poradna.

3.4.4 Obecné znalosti a jeho vliv na volbu povolání

Co vše víme o trenérech potažmo učitelích tělesné výchovy? Jak jsou finančně ohodnoceni, jak je náročná příprava a studium na toto povolání? Na tyto a další otázky se snaží jedinec na počátku rozhodovacího procesu odpovědět. Další otázkou je samotná prestiž studia tělesné výchovy. Z vlastní zkušenosti jsem již poznal názory, kdy jsem ze všech stran slyšel "no jo tělocvikář" či "tam uděláš kotoul a máš zkoušku ne?". Osobně mi tyto invectivy přišly trochu z jiného světa. Je to podobné, jako srovnávat, že někomu jde anglický jazyk a proto když promluví anglicky, tak určitě má zkoušku. Obecně lze říci, že učitelé jsou finančně podhodnoceni. Samozřejmě nemusí se mnou souhlasit každý, avšak je nutné říci, že učitelé vytváří další a další generace dětí a působí na jejich výchovu a vzdělání. Jejich příprava, psychická náročnost a dlouhodobě například i stále více neukázněných dětí jsou důvodem, kdy často člověk studující učitelský obor nakonec učit nikdy nebude. O trenérech se toto však tvrdit nedá. Trenér na rozdíl od učitele si své klienty může vybírat, finanční ohodnocení je určitě zajímavější a hlavně pracuje s lidmi, kteří ho vyhledávají dobrovolně a ne z povinnosti. Ze své zkušenosti, kdy můj bratr pracuje jako osobní fitness trenér mohu tvrdit, že výše popsané klady jsou nezpochybnitelné a o těchto lidech hovoří i stará pravda, že

pracují v tom, co je baví. Z mého pohledu studia učitelství mohu naopak říci, že se učit zřejmě nechystám, právě z důvodu nedostatečného finančního ohodnocení.

3.4.5 Vzory a jejich vliv na volbu povolání

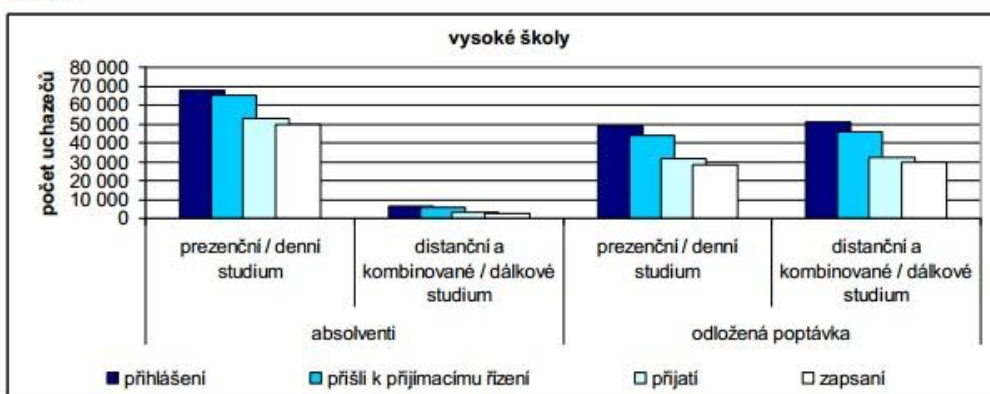
Plno jedinců si vytvářejí zkreslené představy o prestiži, financích či samotném plnění povolání na základě sledování například masových medií, příběhů toho či onoho sportovce potažmo trenéra. Vzorem však nemusí být nikdo z masových medií, ale například někdo z rodiny nebo známý v naší blízkosti. Vzorem se může stát například i učitel či trenér, který nás vede či vedl. Velký vliv při volbě vzorů hrají média. Ta často zjednodušují a zkreslují výkon a profil různých povolání. Stává se, že povolání učitele se medializuje často pouze v případě nějaké zajímavé události. Vzor trenéra vidáme v médiích prakticky každý den. Vzorem samozřejmě může být i postava jakéhokoliv sportovce a touha vychovat či alespoň chvíli vést někoho takového.

3.5 Trend výběru vysoké školy v posledních letech

Další součástí mé diplomové práce je prakticky zamyšlení se nad trendem poslední doby. V posledním desetiletí pokračoval nárůst počtu uchazečů o vysokoškolské studium, stejně jako počet přijatých a pokračoval tím trend započatý po roce 1989. Počet uchazečů za posledních deset let vzrostl o 40 %, počty přijatých rostly ještě rychleji, došlo k více než dvojnásobnému nárůstu. Vysoké školy a vyšší odborné školy však z tohoto pohledu zaznamenaly naprosto odlišný vývoj. Na celkovém nárůstu počtu přihlášených a přijatých mají majoritní podíl vysoké školy, které v posledním desetiletí jednak navyšovaly své kapacity, jednak pokračovaly v procesu přechodu z dlouhých magisterských programů na dvoustupňové studium, tedy programy bakalářské a navazující magisterské, v souladu s Boloňským procesem. Bakalářské, obvykle tříleté, programy jsou pro uchazeče daleko atraktivnější než programy dlouhé magisterské i z důvodu kratší doby studia a s tím související větší šance na jejich úspěšné dokončení. Vyšší odborné školy oproti tomu prakticky zůstaly na stejných číslech či se zvyšovaly oproti vysokým školám minimálně. Spolu s nárůstem počtu studijních míst v terciárním vzdělávání rostly jak šance na přijetí z řad absolventů, tak uchazečů z řad tzv. odložené poptávky (uchazeči, kteří se nehlásí ke studiu okamžitě po

ukončení střední školy, ale s určitým časovým zpožděním). Současně se měnila i struktura absolventů středních škol hlásících se ke studiu z pohledu typu absolvovaného středoškolského programu (gymnázia, lycea, obory středních odborných škol, obory středních odborných učilišť, nástavbové studium). Uchazeči hlásící se ke studiu bezprostředně po ukončení střední školy se v naprosté většině hlásí do prezenčního studia, podávají více přihlášek a při přijímacím řízení jsou mnohem úspěšnější než uchazeči s odloženou poptávkou. Hlavním důvodem je, že jsou zvyklí se učit, mají poměrně „čerstvé vědomosti“ a zároveň nemají prakticky žádné pracovní povinnosti. Mohou se tedy na přijímací zkoušky lépe připravit. Navíc obvykle podávají přihlášky ke studiu na více škol a nebojí se při výběru školy „riskovat“. Naproti tomu uchazeči z řad odložené poptávky mají obvykle jasnější představu, jaký obor chtějí studovat a hlásí se na určitou vybranou školu a obor. Velice často se jedná o osoby, které si potřebují k výkonu profese doplnit kvalifikační požadavky pro výkon jejich stávající profese a absolvování vysoké nebo vyšší odborné školy je pro ně existenční záležitostí nebo podmínkou dalšího kariérního růstu. Další skupinu uchazečů s odloženou poptávkou tvoří ti, kteří se již na vysoké či vyšší odborné škole studovat pokoušeli, ale buď neuspěli, nebo si vybrali nevhodný obor. Uchazeči s odloženou poptávkou se stejnou měrou hlásí ke prezenčnímu a distančnímu, resp. kombinovanému studiu. Podávají v průměru méně přihlášek a při přijímacím řízení jsou i méně úspěšní než absolventi. V posledních letech tvoří tito uchazeči již více než polovinu přihlášených ke studiu na vysoké škole

Obrázek 1: Přijímací řízení na vysoké školy – absolventi a uchazeči s odloženou poptávkou 2009/10

(zdroj: Přejít absolventů středních škol do terciárního vzdělávání, RNDr. Michaela Kleňhová, Ing. Jiří Vojtěch)

Uchazeči-absolventi středních škol se hlásí zejména k prezenčnímu studiu programů vysokých škol (ti tvoří 58 % přihlášených do prezenčního vysokoškolského studia), pouze zanedbatelné množství podává přihlášky do distanční a kombinované formy (12 % všech přihlášených do vysokoškolského studia). Vzhledem k tomu, že absolventi jsou při přijímacím řízení úspěšnější než uchazeči s odloženou poptávkou, tvoří absolventi 62 % všech přijatých do prezenčního vysokoškolského studia a 10 % přijatých do kombinovaného a distančního studia. Nižší podíl v případě ostatních forem studia je způsoben i tím, že pokud jsou přijati do prezenčního studia, ke zkouškám do distančního studia se často ani nedostaví. V případě prezenčního studia se k přijímacímu řízení dostaví 96 % uchazečů-absolventů středních škol, v případě distanční a kombinované formy studia se jedná pouze o 90 % přihlášených. V případě přijímacího řízení na vyšší odborné školy tvoří absolventi 69 % přihlášených i přijatých do denního studia a 16 % přihlášených a 12 % přijatých do dálkové formy studia. Absolventi středních škol podávají k prezenčnímu vysokoškolskému studiu v průměru 2,9 přihlášky, zatímco ke studiu v distančním a kombinovaném studiu pouze 1,3 přihlášky. Oproti tomu uchazeči s odloženou poptávkou podávají do prezenčního studia 1,7 přihlášky a do ostatních forem studia 1 přihlášku. Při přijímacím řízení na vyšší odborné školy je situace vyrovnanější – do denního studia podávají absolventi středních škol i uchazeči s odloženou poptávkou shodně v průměru 1,2 přihlášky a k dálkovému studiu 1,0 přihlášku. Celá tato situace nám ukazuje zásadní trend posledních let, kdy se drtivá většina absolventů pokusí o terciární vzdělání, i když k tomu například nemusí mít inteligenční, osobnostní, schopnostní či jiné vlohy. Zamyslet se nad správností tolika studentů samozřejmě přenecháme jinam, důležité bylo však zmínit tento trend.

4 Výzkumné otázky a hypotézy

4.1 Výzkumné otázky

V empirické části mé diplomové práce jsem se rozhodl vycházet z přesvědčení, že studenti tělesné výchovy, obecně sportovci, mají trochu jiné aspekty motivace než studenti jiných oborů. Zaměřil jsem se proto na teorii výkonové motivace, kterou jsem se rozhodl zjistit pomocí standardizovaného dotazníku výkonové motivace (DMV), který se skládal ze škály motivu výkonu, anxiózy brzdící výkon a anxiózy podporující výkon. Dále jsem vypracoval 5 otázek dle vlastního uvážení, který se zaměřoval na samotný výběr školy a motivaci ke studiu na dané škole. Cílem této diplomové práce je tedy analyzovat a posoudit motivaci ke studiu u studentů tělesné výchovy v bakalářském studijním programu. Na tyto aspekty jsem tedy vyvodil tyto výzkumné otázky:

VO1: Jaké jsou motivy pro studium tělesné výchovy na vysoké škole?

VO2: Jak působí náročné situace na výkon studentů?

VO3: Má ročník studia vliv na motivaci výkonu?

4.2 Hypotézy práce

Na základě stanovených výzkumných otázek a dotazníkového šetření jsem si stanovil tyto hypotézy:

Hypotéza č.1: Na výběr vysoké školy má největší vliv vlastní úsudek jedince.

Hypotéza č.2: Náročné situace působí akceleračně na studenty tělesné výchovy a zlepšují jejich výkon.

Hypotéza č.3: Studenti třetích ročníků mají vyšší hrubé skóre v části MV než studenti nižších ročníků.

5 Metodologická část

V této výzkumné práci jsem se nezaměřil na vytváření nových teorií, jak tomu obvykle bývá v kvalitativním výzkumu. Zaměřil jsem se na kvantitativní stránku, která ověří hypotézy, které jsem si stanovil. Hypotézy byly stanoveny na základě dosavadních teoretických poznatků a poznatků z praxe.

Konkrétním nástrojem pro sběr dat bylo zvoleno dotazníkové šetření, které napomáhá získat velké množství informací při malé investici času¹⁷. Dotazník je „soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně“¹⁸. Dotazník výkonové motivace (DMV) je standardizován a v praxi ověřen. Jedná se o dotazník s předem jasně určenými otázkami a se škálou 1-6 pro odpovědi, aby co nejlépe vystihoval souhlas či nesouhlas s danou situací. Dotazník se zaměřuje na 3 oblasti výkonové motivace. První oblastí je motiv výkonu, dále anxiozita brzdící výkon a anxiozita podporující výkon. Dále jsem vytvořil stručný dotazník na základě vlastního úsudku, aby co nejpřesněji vyjádřil odpovědi na stanovené výzkumné otázky. Tento dotazník byl konstruován jako uzavřený s předem určenými odpověďmi. Inspiroval jsem se zejména těmi položkami, které byly zásadní při vlastním rozhodování a studiu na vysoké škole. Dotazník vytvořený mnou přidávám k nahlédnutí (viz Příloha 1.). Oba dotazníky jsem použil jako anonymní.

5.1 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor představovali studenti prvních, druhých a třetích ročníků tělesné výchovy v bakalářském studijním programu z Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze a Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Výzkumným souborem tedy v naprosté většině případů byli studenti ve věku 20-25 let, avšak nelze vyloučit i zapojení studentů starších.

Vycházím z předpokladu, že drtivá většina těchto studentů měla a má blízko k jakékoliv pohybové aktivitě, nějaký sport na vyšší úrovni dělávali či stále ještě

¹⁷ GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

¹⁸ CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 163. ISBN 978-80-247-1369-4.

provazují. Studenti tělesné výchovy, obecně sportovci, jsou často odolnější vůči stresu a náročným životním situacím právě díky odreagování se při pohybové aktivitě. Studenti jsou aktivnější i co se týče jakéhokoliv organizování. Paradoxně přestože se obecně tvrdí, že díky jejich aktivitě jsou hloupějšími, opak je pravdou. Je dokázáno, že studenti tělesné výchovy jsou nadprůměrně inteligentní, kreativní a obecně i ve společnosti adaptabilní. Zkoumaným souborem bylo 81 studentů tělesné výchovy.

5.2 Sběr dat

Sběr dat byl proveden na Západočeské univerzitě mou osobou, kdy drtivá většina studentů neměla problém s vyplněním dotazníku. Všechny jsem poté i požádal o vyplnění krátkého elektronického dotazníku, který jsem vytvořil na stránkách [survio.com](http://www.survio.com) (<http://www.survio.com/survey/d/J5E2M9A2Q1H6F3X1J>). Na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze jsem využil svého kamaráda, který zde studuje právě bakalářský obor, aby se postaral o rozdělení dotazníku na této škole. Využil jsem též svého bratra, který na této fakultě studoval a tedy i on se postaral o sběr dat pro mou osobu. Oba též požádali studenty tamní fakulty o vyplnění elektronického dotazníku. Z důvodu anonymity dotazníku a náhodného roznesení je možné, že jednotlivé ročníky nebudou zastoupeny ve stejném počtu. Stejně tak studentů jedné školy může být více než studentů druhé školy. Bylo distribuováno celkem 85 dotazníků, z nichž jsem obdržel zpět 83 a z těchto 83 jsem vyřadil 2 pro neúplnost vyplněného dotazníku. Celkem jsem tedy pracoval s 81 dotazníky, což činí přes 95% distribuovaných dotazníků. Myslím, že toto číslo je velmi pozitivní a značí pozoruhodnou spolupráci a pomoc od studentů tělesné výchovy. Elektronický dotazník byl zobrazen celkem 49x a celkově vyplněn byl 36x, což je 73,47% úspěšnost. Menší spolupráci v elektronické podobě sleduji ať již v zapomenutí vyplnění, či nepamatování si odkazu.

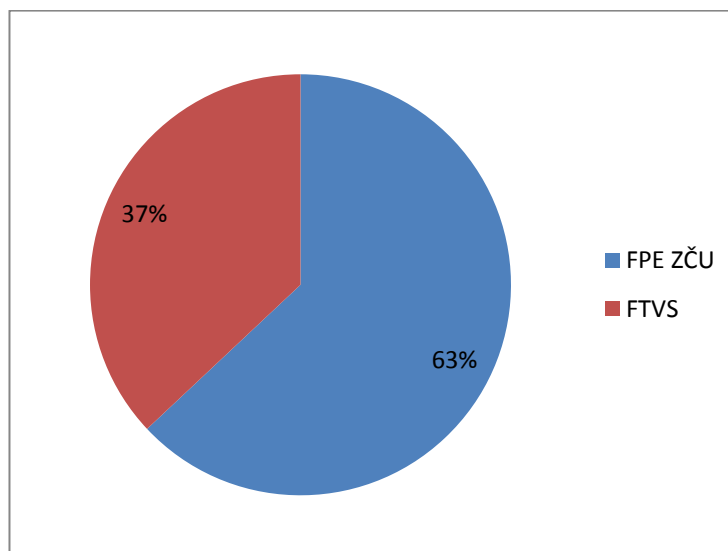
6 Výsledky

Výsledky jednotlivých částí dotazníku DMV jsem zadával dle rozptylů do intervalů. V části MV jsem určil 11 intervalů, u části AB 12 intervalů a u AP z důvodu ne tak vysokého rozptylu 6 intervalů. Tyto intervaly jsem poté interpretoval dle četnosti do grafů.

6.1 Výsledky DMV

6.1.1 Výsledky celkového souboru

Z celkového počtu 81 (100%) studentů tělesné výchovy bylo 51 (63%) studentů FPE ZČU a 30 (37%) studentů FTVS UK. V celkovém souboru byl průměrná hodnota MV **86,87654321**, hodnota AB měla průměrnou hodnotu **37,28395062** a hodnota AP dosahovala průměrně **26,96296296**. Z těchto průměrů budu vycházet při zhodnocování a porovnávání jednotlivých škol a ročníků.

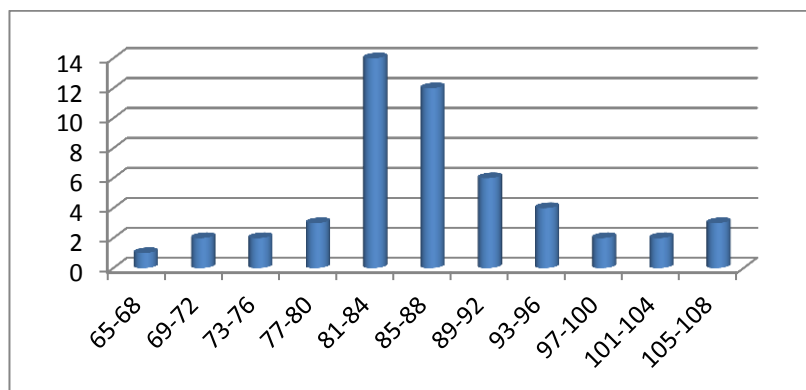

Obrázek 1 Rozložení studentů

6.1.2 Výsledky jednotlivých škol

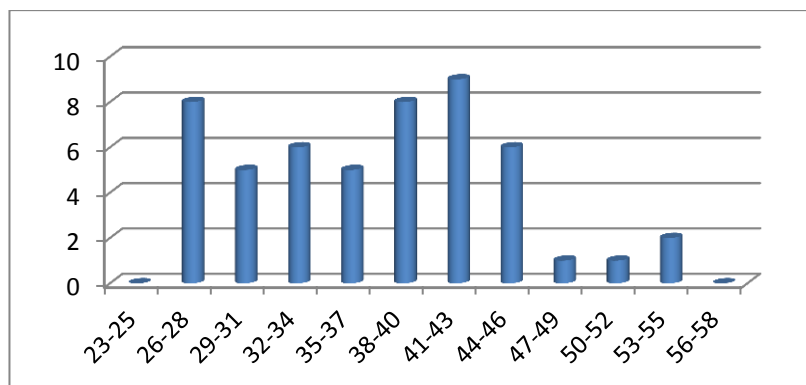
Na FPE ZČU dosahovala u 51 studentů průměrná hodnota části MV **86,96078431**, části AB **37,45098039** a třetí části AP **26,60784314**. Nejednalo se tedy o žádnou výraznější odchylku od celkového průměru.

V části MV bylo zastoupení takové, jaké ukazuje graf. Nejvyššího počtu bylo v intervalu 81-84 a 85-88. V krajních hodnotách poté bylo zastoupení vyšší u vysokých skóre než u nízkých.

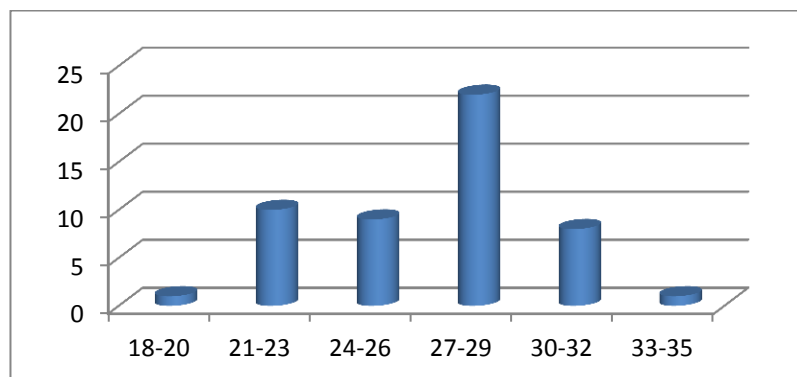
Obrázek 2 Graf MV FPE ZČU

Část AB měla více rovnoměrněji rozloženo zastoupení v jednotlivých intervalech, jak nám ukazuje graf.

Obrázek 3 Graf AB FPE ZČU

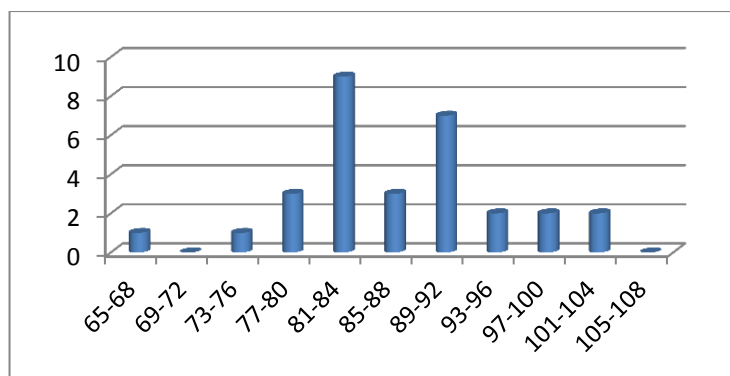
Ve třetí části AP byli také studenti FPE rovnoměrně rozloženi až na čistě krajní intervaly.

Obrázek 4 Graf AP FPE ZČU

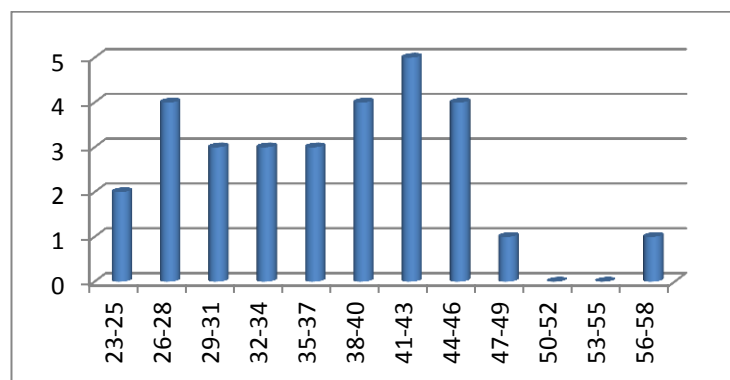
Na FTVS UK u 30 studentů se vykazovala průměrná hodnota MV **86,73333333**, část AB měla průměrnou hodnotu **37** a třetí část AP **27,56666667**. Zde se také jednalo o podobné hodnoty, které činil průměr.

V části MV ukazuje zastoupení v jednotlivých intervalech graf. Podobně jako u FPE ZČU byla nejvyšší hodnota v intervalu 81-84, avšak druhým nejpočetnějším intervalem se stal interval 89-92. Stejně jako u FPE ZČU bylo vyšší zastoupení v krajních vysokých intervalech.

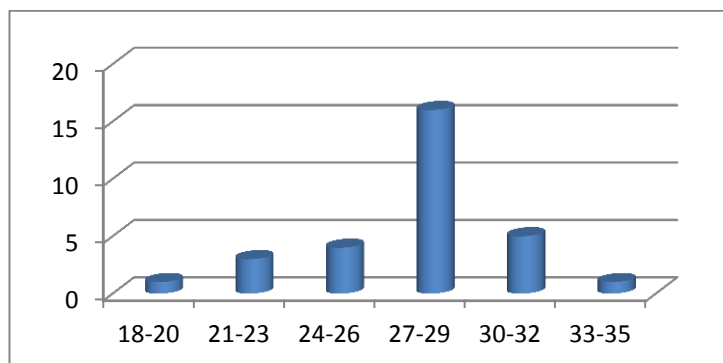
Obrázek 5 Graf MV FTVS UK

Část AB měla u studentů FTVS rovnoměrné rozložení až do intervalu 44-46. Poté následoval velký úbytek v posledních 4 krajních intervalech. Na rozdíl od FPE avšak i první interval 23-25 měl zastoupení.

Obrázek 6 Graf AB FTVS UK

Část AP byla velmi podobná zastoupením jako FPE ZČU. Nejvyšší zastoupení měl interval 27-29 dále rovnoměrně 21-23, 24-26 a 30-32. Krajní intervaly minimální zastoupení.

Obrázek 7 Graf AP FTVS UK

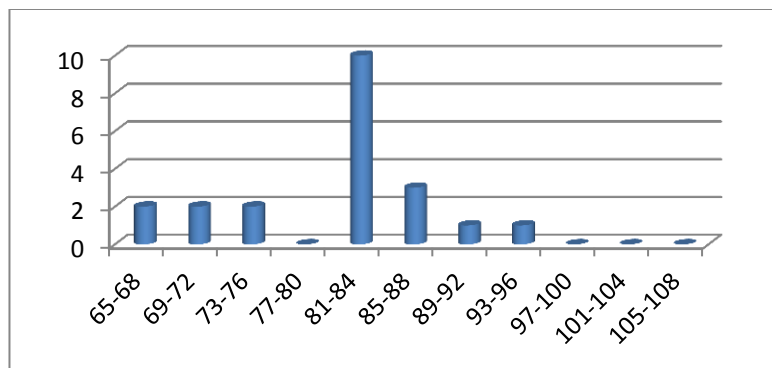
V porovnání dvou škol: Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni a Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze se průměrné hodnoty nijak významně nelišily. V části AP měla o necelý bod více FTVS UK, avšak nemyslím si, že by to bylo významné. Je možné, že v případě stejného počtu studentů obou škol by byly průměrné hodnoty trochu odlišné. Jednotlivé zastoupení u obou škol nám ukazují grafy, které se mírně liší ale nijak výrazně.

6.1.3 Výsledky v jednotlivých ročnících

6.1.3.1 Výsledky 1. ročníku

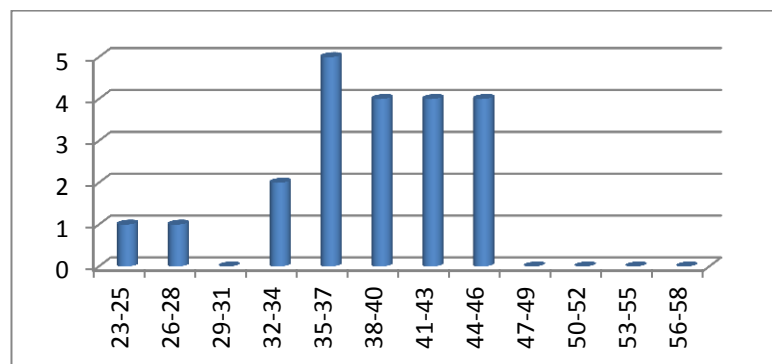
Studentů prvního ročníku bakalářského studijního programu bylo zastoupeno nejméně. Konkrétně 21 studentů (26%) z celkových 81. U studentů prvních ročníků byly naměřeny průměrné hodnoty v těchto hodnotách. MV - **80,57142857**, AB - **38,28571429** a AP - **26,33333333**. Zde lze vidět velmi nízké hodnoty skóre v části MV.

V části MV vidíme nejvyšší zastoupení klasicky v intervalu 81-84. Avšak zde vidíme velký propad u vyšších skóre. Hodnoty nízkých skóre jsou zastoupeny, vysoké potom již ne. Z toho důvodu je průměr v této části o tolik nižší než celkový.

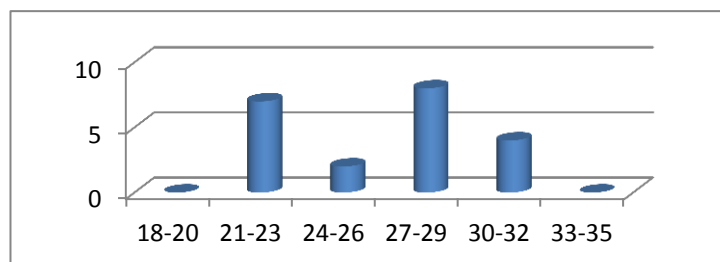
Obrázek 8 Graf MV - 1.ročník

V části AB jsou zastoupeny rovnoměrně prostřední hodnoty, které nijak nevybočují z průměru. Vysoké hodnoty zastoupeny nejsou vůbec a nízké pouze ojediněle.

Obrázek 9 Graf AB - 1.ročník

Třetí část AP vypadá podobně jako průměr. Tedy krajní hodnoty nejsou zastoupeny vůbec, prostřední rovnoměrně s nejvyšším zastoupením v intervalu 27-29.

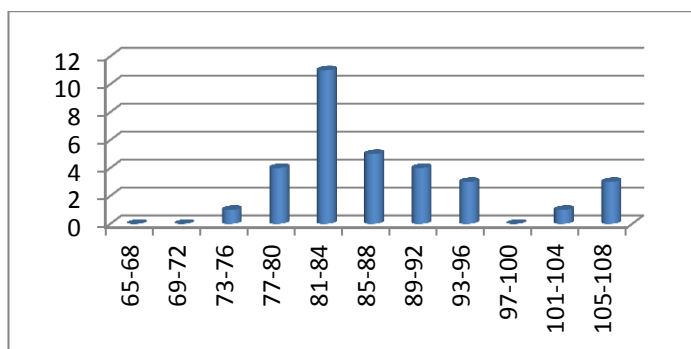
Obrázek 10 Graf AP - 1.ročník

Obecně lze tedy říci, že studenti prvních ročníků mají nižší skóre v části MV (motiv výkonu) než průměr, mírně vyšší hodnoty v části AB (anxiozita brzdící výkon) a mírně nižší hodnoty AP (anxiozita podporující výkon).

6.1.3.2 Výsledky 2. ročníku

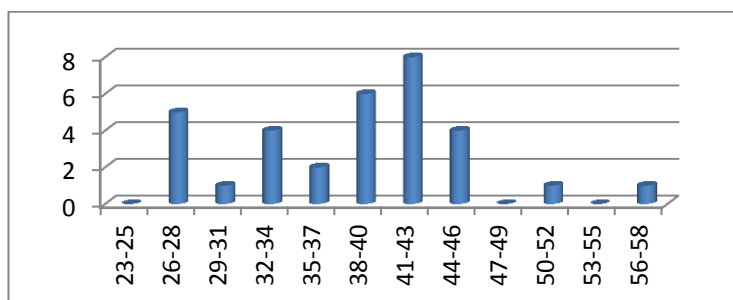
Studentů 2. ročníku je v mém výběru nejvíce. Z celkových 81 studentů je 32 (39,5%) studentů druhých ročníků. U těchto studentů byly naměřeny tyto průměrné hodnoty. V části MV - **87,40625**, v části AB - **38,1875** a v poslední části AP - **26,9375**. Část MV již přesahuje průměr celého souboru, část AB, i když je mírně vyšší, se také již blíží průměru celého souboru a část AP se dá říci, že je v průměru.

V části MV je opět nejvíce zastoupen interval 81-84, dále rovnoměrně průměrné hodnoty. Krajní vysoká hodnota je zastoupena 3 studenty na rozdíl od krajních nízkých hodnot, které nejsou zastoupeny vůbec.

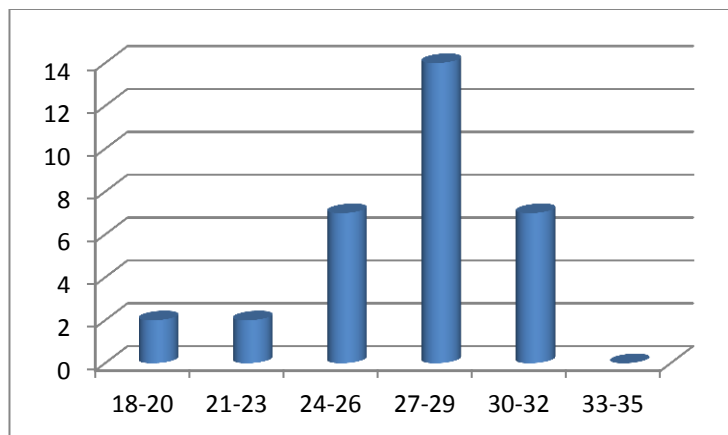
Obrázek 11 Graf MV - 2.ročník

V části AB se nám ukazuje relativně rovnoměrné zastoupení až do intervalu 44-46. Ojediněle je zastoupen i interval 50-52 a 56-58.

Obrázek 12 Graf AB - 2.ročník

U poslední části AP je nám na rozdíl od průměru ukázáno rovnoměrné rozložení u 3 intervalů (24-26, 27-29, 30-32) z nichž 27-29 je zastoupen nejvíce. Krajní vysoká hodnota není zastoupena vůbec.

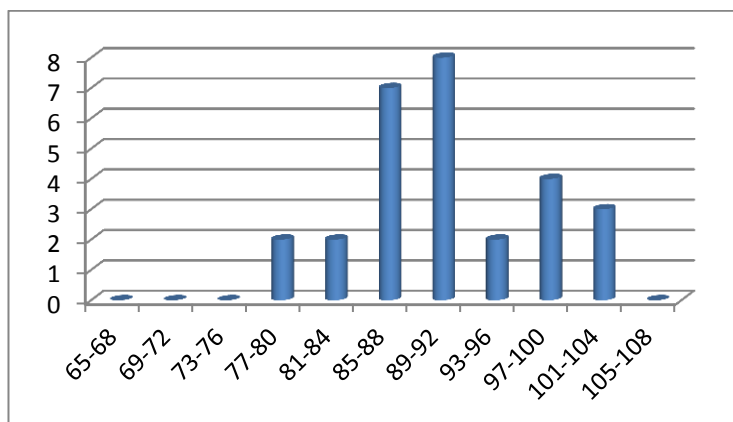
Obrázek 13 Graf AP - 2.ročník

Z těchto grafů lze vypočítat vyšší motiv výkonu u studentů 2. ročníků než u studentů 1. ročníků. Také v části brzdicí výkon mají studenti 2. ročníků o trochu lepší výsledek, stejně tak jako v části podporující výkon. Z celkového hlediska patří studenti 2. ročníků do průměru zkoumaného souboru.

6.1.3.3 Výsledky 3. ročníku

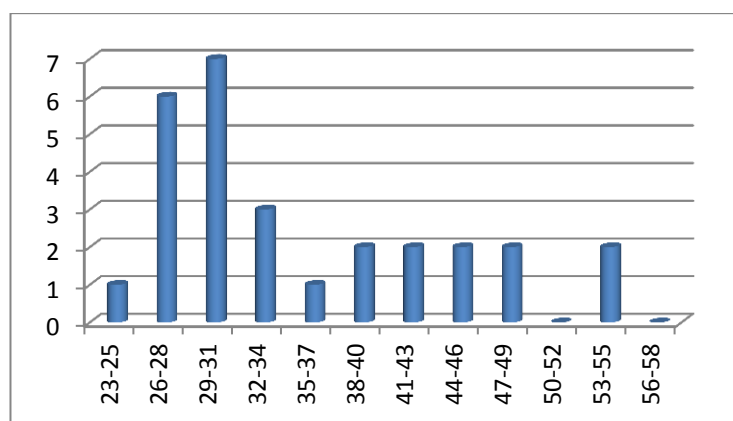
Studentů třetích ročníků bylo zastoupeno celkem 28 (34,5%) z 81. U studentů závěrečných ročníků byly naměřeny tyto průměrné hodnoty. V části MV - **91,03571429**, v části AB - **35,39285714** a v části AP - **27,46428571**. Zde již vidíme velký rozdíl od průměru souboru v části MV a odchylky od průměru v částech AB a AP.

V části MV vidíme rovnoměrné rozložení ve vyšších hodnotách skóre až do intervalu 101-104. Nejvyšší četnost má interval 89-92 těsně před intervalem 85-88.

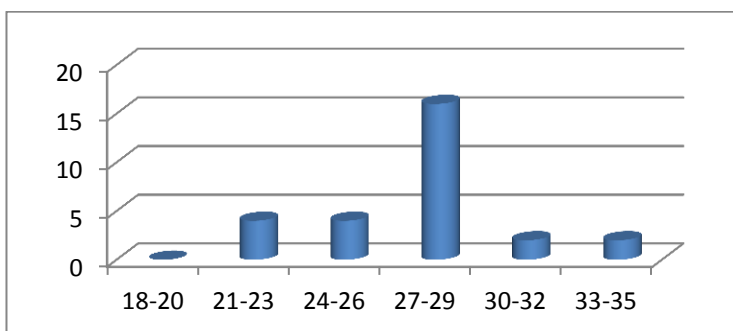
Obrázek 14 Graf MV - 3.ročník

V části AB vidíme poměrně vysoké obsazení v nízkých intervalech 26-28 a 29-31. Dále jsou již intervaly zastoupeny rovnoměrně.

Obrázek 15 Graf AB - 3.ročník

V poslední části AP je významně zastoupen interval 27-29. Ostatní jsou zastoupeny v mnohem menší míře. Krajní nízká hodnota není zastoupena vůbec.

Obrázek 16 Graf AP - 3.ročník

6.1.4 Zhodnocení a srovnání

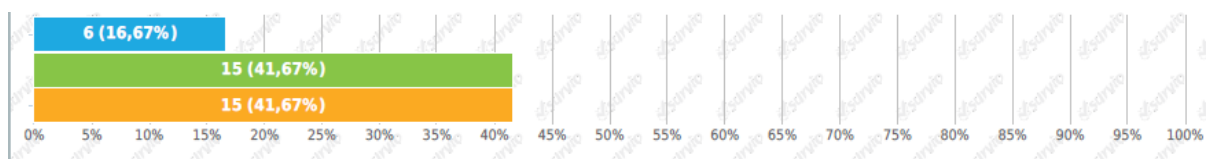
V kapitolách výše můžeme vidět jednotlivé grafy zastoupení v jednotlivých intervalech ať již celkově, po školách či po jednotlivých ročnících. V porovnání jednotlivých škol nevidíme nikterak velký rozdíl, zda student studuje tělesnou výchovu v bakalářském studijním programu na pražské nebo na plzeňské škole.

Rozdíly však spatřujeme v tom, který ročník student studuje. Z grafů nám vyplývá, že student studující prvním rokem nemá takové skóre v motivaci výkonu jako studenti vyšších ročníků. Naopak má vyšší anxiozitu brzdící jeho výkon a nemá tak vysoké skóre v části podporující výkon. Z dat vychází, že to však má stoupající tendenci. Studenti druhých ročníků již mají motivaci výkonu na průměrné úrovni a část AB nižší než studenti předcházejícího ročníku. Část AP mají v průměru také již nepatrně vyšší než jejich mladší kolegové. Studenti třetích ročníků potom vykazují nejlepší skóre v jednotlivých částech dotazníku. Mají jasně nejvyšší skóre v části MV, nízkou anxiozitu brzdící výkon a naopak vysoké skóre v části podporující výkon. Nad důvodem či podmíněností se zamyslíme poté v části diskuze.

6.2 Výsledky vlastního dotazníku

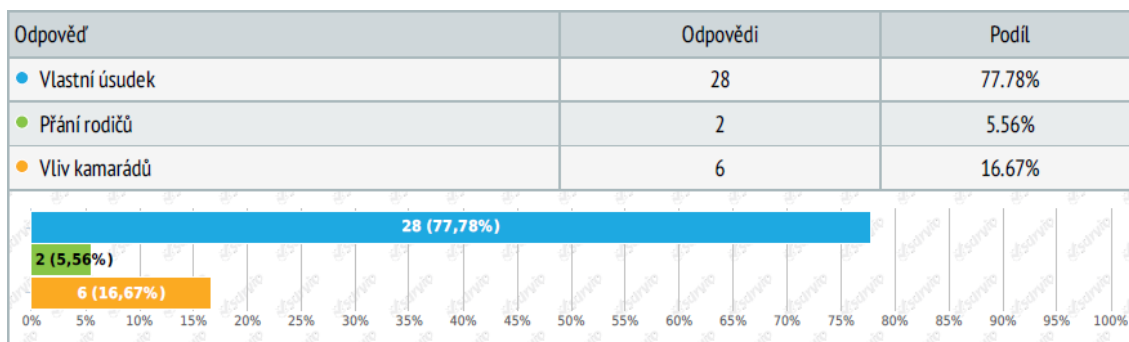
Vlastní dotazník jsem vytvořil pouze ze zvědavosti a jako doplněk výše uvedeného dotazníku DMV. Z celkem 49 zobrazení ho vyplnilo 36 studentů, což je 73,47%. Dotazník se skládal z 5 otázek, byl uzavřený s předem určenými odpověďmi. Byl poměrně jednoduchý a slouží spíše pro zajímavost. Vypovídací hodnota tohoto dotazníku může být součástí diskuze, avšak na doplnění bohatě postačí. Dotazník přikládám v příloze.

První otázka sloužila na zjištění studujícího ročníku. 15 (41,67%) bylo studentů druhého a stejný počet studentů třetího ročníku. 6 (16,67%) bylo studentů prvního ročníku, což koresponduje i s dotazníkem DMV, kde nejméně bylo právě studentů prvního ročníku.

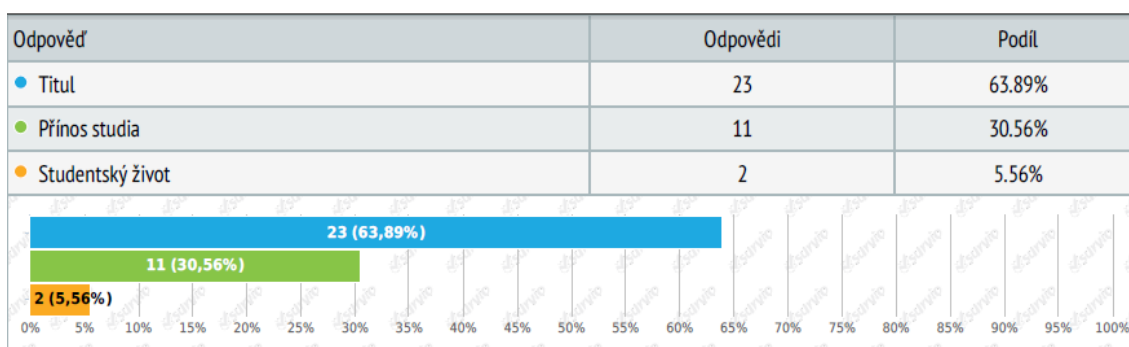
Obrázek 17 Graf ukazující procentuální zastoupení

Ve druhé otázce mě zajímalo, který aspekt či motiv měl největší vliv na výběr vysoké školy z hlediska studenta. Na větu "Při volbě vysoké školy měl největší význam" jsem dal na výběr 3 podle mě nejvýznamnější motivy s tím, že lze označit pouze jeden. Níže vidíme, že největší vliv měl vlastní úsudek studenta, dále poté vliv kamarádů a až jako zanedbatelný motiv je přání rodičů či jejich vliv.

Obrázek 18 Graf motivu na výběr vysoké školy

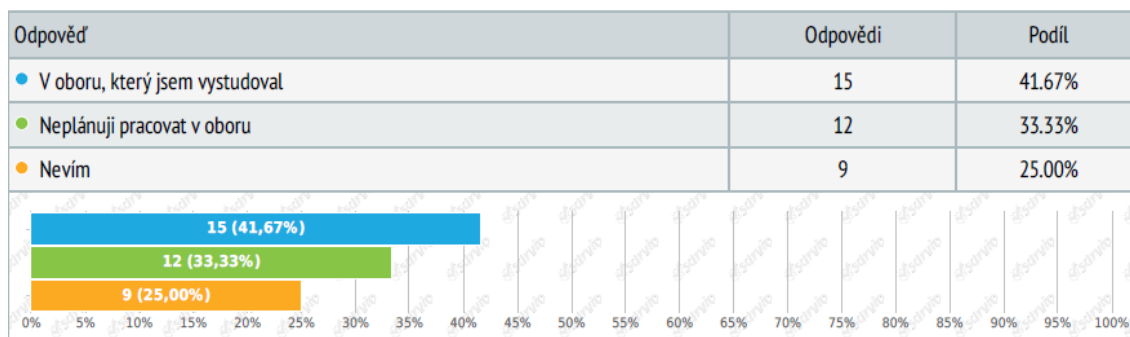
Třetí otázkou jsem směřoval již na nejvýznamnější motiv, když už studenti na vysoké škole jsou. Tedy kvůli čemu stále studují a mají motivaci pokračovat. Na otázku "Co je Vaší motivací při studiu?" více než 63% studentů uvedlo titul, což je logické. Avšak zaujalo mě, že více studentů neoznačilo přínos studia. Z mého pohledu vlastně základ, proč studujeme. Abychom se něco dozvěděli a protože nás to zajímá. Ukazuje se, že více a více lidí již studuje jen pro titul a ne kvůli potřebě vědění či zájmu.

Obrázek 19 Graf motivace při studiu

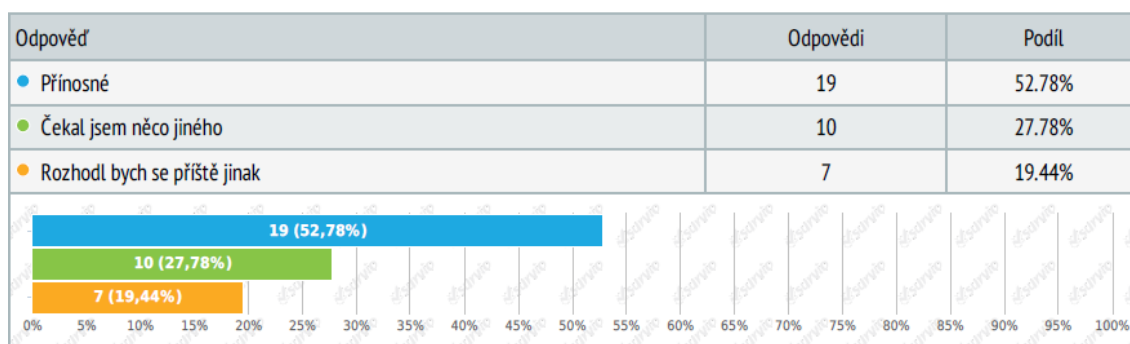
Ve čtvrté otázce jsem se zaměřil na problematiku toho, že čím dál více studentů studuje určitou školu, ale po škole na trhu práce již nepokračuje v oblasti, jíž

vystudoval. Na větu "Po škole plánuji pracovat" byly odpovědi poměrně rovnoměrně rozložené. Nejvíce tedy skoro 42% odpovědělo, že bude pracovat v oboru. Tedy učitel tělesné výchovy, vychovatel, trenér atd. Čtvrtina studentů zatím nevěděla.

Obrázek 20 Graf obor práce

Pátá a poslední otázka byla zaměřena na samotné studium. Studenti měli pokračovat ve větě "Studium je pro mě" a níže vidíme výsledky. Skoro pětina studentů by se rozhodla jinak, což mě samotného poměrně překvapilo.

Obrázek 21 Graf studium

7 Diskuze

V této diplomové práci s názvem Analýza motivace ke studiu u tělesné výchovy v bakalářském studijním programu jsem se zabýval problematikou motivace ke studiu tělesné výchovy a dále na to, co motivuje studenty na vysoké škole k dokončení studia a jaká je jejich úroveň výkonové motivace. Pro tyto aspekty jsem si stanovil celkem tři hypotézy.

Hypotéza č.1 - Na výběr vysoké školy má největší vliv vlastní úsudek jedince.

Tato hypotéza byla potvrzena.

Pro ověření této hypotézy posloužil jednoduchý dotazník vytvořený mou osobou a distribuován v elektronické podobě, přičemž tuto možnost zvolilo 28 z celkem 36 dotázaných. Myslím, že výsledek i takto méně početného souboru můžeme považovat za dostatečný k potvrzení této hypotézy.

Hypotéza č.2 - Náročné situace působí akceleračně na studenty tělesné výchovy a zlepšují jejich výkon.

Tato hypotéza nebyla potvrzena.

Tato hypotéza nebyla potvrzena. Obecné znalosti o tom, že studenti tělesné výchovy lépe zvládají náročné situace a dokážou v nich reagovat jsou známé. Dotazník DMV však odhalil, že výsledky celkového souboru studentů tělesné výchovy nijak nevybočují z průměru. Vycházel jsem například z měření, které provedli roku 1982 na vysokoškolských studentech T. Pardel, L. Maršálová, A. Hrabovská. Dá se říci, že studenti třetích ročníků mají průměrné skóre vyšší této části vyšší, avšak obecně tato hypotéza neplatí.

Hypotéza č.3 - Studenti třetích ročníků mají vyšší hrubé skóre v části MV než studenti nižších ročníků.

Tato hypotéza byla potvrzena.

Tuto hypotézu jsem stanovil na základě přesvědčení, že když se blíží již konec studia, mají studenti vyšší úroveň motivace ji dokončit, než v počáteční fázi studia. Tato hypotéza se potvrdila díky dotazníku DMV. V části MV byl rozdíl

mezi prvním a třetím ročníkem velmi výrazný. Od prvního do třetího ročníku skóre v této části stále rostlo.

V první kapitole výzkumné části se zabývám charakteristikou výzkumného souboru. V další kapitole zmiňuji technologii sběru dat. Konkrétně formu a distribuci jednotlivých dotazníků, jakou formou jsem je dokázal rozeslat na jednotlivé školy i co k tomu bylo zapotřebí. V samotné metodologické části práce dochází v kapitole výsledky k celkovému přehledu studentů i průměrných skóre jednotlivých částí. Dále rozděluji studenty dle školy, na které studují a porovnávám průměrné skóre mezi nimi. Pokračuji rozdělením studentů dle jednotlivých ročníků a také porovnávám jednotlivé skóre mezi sebou. V poslední části vyhodnocuji vlastní dotazník a pomocí grafů prezentuji podíl zastoupení jednotlivých odpovědí.

8 Závěr

V této diplomové práci jsme se zaměřili na analýzu motivace ke studiu u studentů tělesné výchovy v bakalářském studijním programu. Zajímalo nás, zdali má nějaký vliv škola jako taková či zda je rozdíl v motivace mezi ročníky, ve kterých se studenti právě nachází. Zaměřili jsme se na srovnání jednotlivých ročníků a na analýzu jednotlivých souborů.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a na část metodologickou s jistými podkapitolami. Pro zjištění motivace a potvrzení či vyvrácení daných hypotéz jsme použili dva dotazníky. Prvním z nich se stal standardizovaný dotazník výkonové motivace DMV, který jsem distribuoval na dvou vysokých školách. Konkrétně na Fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni a na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Celkem bylo z 85 distribuovaných dotazníků použito 81, což činí využitelnost přes 95%. Druhým distribuovaným dotazníkem byl dotazník vytvořen mou osobou jako doplnění a upřesnění některých otázek. Ten byl vytvořen na stránkách <http://www.surveymonkey.com/cs/> a distribuován elektronicky, kdy byli studenti při distribuování papírových dotazníků DMV instruováni, aby byli tak ochotni a navštívili poté i výše zmíněné stránky a vyplnili i druhý dotazník. Zde z celkového počtu 49 zobrazení vyplnilo dotazník 36 studentů. Výzkumným souborem tedy byli studenti tělesné výchovy v bakalářském studijním programu, obecně vzato sportovci s blízkým vztahem k pohybové aktivitě, soutěživost atd. V části teoretické jsem se zaměřil na problematiku psychologie motivace, charakteristiky výběru povolání, který je nedílnou součástí motivace ke studiu a dále na současný trend mezi absolventy středních škol, kde jsem využil dat NÚOV. V části metodologické jsem poté vyhodnotil nejprve dotazník DMV, kde jsem porovnal studenty dvou škol mezi sebou a poté mezi sebou jednotlivé ročníky. U dotazníku jsem vyhodnocoval jednotlivé části a ty poté mezi jednotlivými školami a dále ročníky. Jednotlivé školy mezi sebou neměly výraznější rozdíly, avšak bylo zajímavé sledovat při porovnávání ročníků růst skóre části MV (motivace výkonu) společně s ročníkem. Částečně jsme i viděli snížení skóre v části AB (anxiozita brzdící výkon) a mírný růst části AP (anxiozita podporující výkon). Tento trend si můžeme vysvětlit i tím, že čím dále ve studiu studenti jsou, tím více mají zájem o to, aby dokončili dané studium. Myslím si, že

studenti vyšších ročníků se lépe vypořádávají se zátěžovými situacemi a některé na náročné situace na ně mohou mít i aktivizující vliv. Stejně tak některé složky brzdící výkon již studenti s delší dobou studia dokázali eliminovat. Bylo by jistě zajímavé, pokud by někdo například za 5 let distribuoval dotazníky znovu a jaké by bylo vyhodnocení. Poté jsem vyhodnotil i dotazník vytvořený mnou a výsledky také interpretoval. Zde jsme mohli vidět základní motiv pro dokončení studia, kterým se stal titul. Dále z tohoto dotazníku vyplynulo, že hlavní vliv na volbu vysoké školy měl vlastní úsudek studentů a až poté například sociální vliv (kamarádi, rodiče). Jde také vidět, že většina studentů tělesné výchovy poté plánuje zůstat v oboru, který vystudovali. Což znamená práce trenéra, učitele tělesné výchovy, masér atp.

Doufám, že tato práce pomůže pro vyjasnění některých teorií i obecných znalostí o studentech tělesné výchovy. Tato práce je určena všem, kteří se jakkoliv zajímají o výkonnostní motivaci, motivaci na vysoké škole a studiu tělesné výchovy.

9 Souhrn

Předložená diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí, z části teoretické a části metodologické. V teoretické části mé práce nejprve charakterizují jednotlivé aspekty motivace. Z hlediska psychologie se zaměřuji na charakteristiku motivace jako takové, motivy, potřeby, zájmy, křivku výkonové motivace. Dále také vliv jednotlivých faktorů na výběr povolání, což neodmyslitelně patří k motivaci ke studiu na vysoké škole. Poslední kapitolou teoretické části je současný trend absolventů středních škol alespoň zkusit jakoukoliv (ne jen tělovýchovnou) vysokou školu. V praktické části práce srovnávám skóre jednotlivých částí dotazníku DMV mezi studenty jednotlivých škol a dále porovnávám i studenty jednotlivých ročníků mezi sebou. Tyto údaje byly získány pomocí standardizovaného dotazníku výkonové motivace DMV, který jsem distribuoval v papírové formě. Na konci praktické části jsem prezentoval výsledky a podíl zastoupení jednotlivých odpovědí dotazníku vytvořeného mou osobou. Pro prezentaci jednotlivých výsledků a porovnání jsem použil jednoduché válcové grafy.

10 Summary

This thesis consists of two main parts - theoretical and methodological. In the theoretical part of my work I first characterize different aspects of motivation. From the perspective of psychology I focus on the characteristic of motivation itself, motives, needs, interests and the curve of performance motivation. Furthermore, I focus on the influence of individual factors on choice of career, which is inherent to the motivation to study at an university.

The last chapter of the theoretical part is about the current trend of high school graduates trying to study any (not only physical education) college. In the practical part of the thesis, I compare the scores of the individual parts of the DMV questionnaire among students of each school and also between the students of different grades. This data was obtained using a standardized questionnaire of achievement motivation DMV, which I distributed in paper form. At the end of the practical part, I presented the results of the shares of individual replies to the questionnaire which I created myself. For the presentation of the results and comparison, I used simple cylindrical graphs.

11 Seznam literatury

MADSEN, K. Teorie motivace. 1. vyd. Praha: Academia, 1972, 381 s.

MALONE III., PAUL B., Malone iii., Paul B. Mějte je rádi a ved'te je: Jak vést lidi. Kniha pro každého. 1.vyd. Praha: Práce, 1991, ISBN 80-208-0235-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.

BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. Psychologie a sociologie řízení. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007, s. 243. ISBN 978-80-7261-169-0.

HOLEČEK, Václav, Jana MIŇHOVÁ a Pavel PRUNNER. Psychologie pro právníky. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, ISBN 8086473503.

NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 2., rozš. vyd., v Akademii vyd. 1., (1. vyd. v nakl. Vodnář, 1995, pod názvem Lexikon psychologie). Praha: Academia, 1997, ISBN 8020006257.

SMÉKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti: Člověk v zrcadle vědomí a jednání. 1. vyd. Brno: Barrister, 2002, ISBN 80-85947-81-1.

ZAPLETALOVÁ, J. a H. VAŇKOVÁ. Kariérové poradenství-přítomnost a budoucnost. 1.vyd. Praha: IPPP, 2006. 276 s. ISBN 80-86856-21-6.

TAXOVÁ, J. Pedagogicko- psychologické zvláštnosti dospívání. 1. vyd. Praha: SPN, 1987. 276 s. ISBN 14-426-87.

ČAČKA, Otto a Jiří MAREŠ. Přehled psychologie: obecné, dospívání a pracovní výkonnosti. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1994, 83 s. Psyché (Grada). ISBN 80-210-0904-7.

HELUS, Zdeněk a Jiří MAREŠ. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 655 s. ISBN 978-807-3672-737.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1369-4.

Wikipedie. [online]. [cit. 2014-06-15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/>

Národní ústav odborného vzdělávání [online]. [cit. 2014-06-15]. Dostupné z: <http://nuov.cz/>

12 Seznam grafů

Obrázek 1Rozložení studentů	34
Obrázek 2Graf MV FPE ZČU	35
Obrázek 3Graf AB FPE ZČU	35
Obrázek 4Graf AP FPE ZČU.....	35
Obrázek 5Graf MV FTVS UK.....	36
Obrázek 6Graf AB FTVS UK	36
Obrázek 7Graf AP FTVS UK.....	37
Obrázek 8Graf MV - 1.ročník.....	38
Obrázek 9Graf AB - 1.ročník	38
Obrázek 10Graf AP - 1.ročník.....	38
Obrázek 11Graf MV - 2.ročník.....	39
Obrázek 12Graf AB - 2.ročník	39
Obrázek 13Graf AP - 2.ročník.....	40
Obrázek 14Graf MV - 3.ročník.....	41
Obrázek 15Graf AB - 3.ročník	41
Obrázek 16Graf AP - 3.ročník.....	41
Obrázek 17 Graf ukazující procentuální zastoupení.....	42
Obrázek 18 Graf motivu na výběr vysoké školy	43
Obrázek 19Graf motivace při studiu.....	43
Obrázek 20Graf obor práce.....	44
Obrázek 21Graf studium.....	44

13 Přílohy

Příloha 1 - Vytvořený dotazník

Jaký ročník vysoké školy studujete?*

- 1.
- 2.
- 3.

Při volbě vysoké školy měl největší význam*

- Vlastní úsudek
- Přání rodičů
- Vliv kamarádů

Co je Vaší motivací při studiu?*

- Titul
- Přínos studia
- Studentský život

Po škole plánuji pracovat*

- V oboru, který jsem vystudoval
- Neplánuji pracovat v oboru
- Nevím

Studium je pro mě*

- Přínosné
- Čekal jsem něco jiného
- Rozhodl bych se příště jinak

Odeslat dotazník

Příloha č.2 - Tabulka celkových výsledků.

Číslo studenta	Škola	Ročník	Hodnoty MV	Hodnoty AB	Hodnoty AP
1	FPE	1	70	39	25
2	FTVS	1	66	40	23
3	FPE	3	91	46	31
4	FTVS	3	85	49	29
5	FPE	1	81	36	28
6	FTVS	2	81	56	31
7	FPE	2	85	32	24
8	FTVS	1	85	43	29
9	FPE	3	77	29	25
10	FPE	1	83	46	27
11	FTVS	1	91	23	22
12	FPE	2	94	34	22
13	FPE	3	92	54	23
14	FTVS	2	83	45	18
15	FTVS	3	91	29	27
16	FTVS	3	83	33	27
17	FPE	1	84	35	22
18	FPE	3	86	43	28
19	FPE	2	79	43	26
20	FPE	2	89	40	29
21	FPE	2	88	38	27
22	FPE	3	94	29	24
23	FPE	3	98	27	27
24	FPE	2	74	35	28
25	FPE	3	87	34	23
26	FPE	2	102	27	29
27	FPE	2	106	26	30
28	FPE	3	88	39	28
29	FTVS	1	94	27	29
30	FTVS	2	78	39	27
31	FPE	1	81	44	27
32	FPE	2	108	26	28
33	FTVS	2	81	43	26
34	FPE	3	104	28	34
35	FTVS	3	100	31	28
36	FPE	2	84	41	30
37	FTVS	2	82	44	29
38	FPE	2	91	29	24
39	FPE	1	75	42	31
40	FTVS	2	89	33	28
41	FPE	2	83	41	30
42	FPE	2	85	52	32
43	FPE	1	83	34	22

44	FPE	2	94	34	22
45	FPE	2	83	45	18
46	FTVS	2	79	43	26
47	FTVS	2	92	39	28
48	FPE	2	88	38	27
49	FTVS	1	76	37	30
50	FTVS	3	102	26	29
51	FPE	2	106	26	30
52	FTVS	2	78	39	27
53	FTVS	1	83	42	30
54	FTVS	2	81	43	26
55	FPE	2	84	41	30
56	FTVS	2	82	44	29
57	FPE	2	95	28	25
58	FTVS	1	82	37	30
59	FPE	2	88	43	27
60	FTVS	3	91	46	31
61	FPE	3	85	49	29
62	FPE	3	80	30	26
63	FPE	3	92	54	23
64	FPE	3	91	29	27
65	FTVS	3	88	34	29
66	FPE	3	86	43	28
67	FTVS	3	90	35	26
68	FPE	3	98	27	27
69	FPE	1	87	34	23
70	FPE	3	84	39	28
71	FTVS	3	104	28	34
72	FTVS	3	100	31	28
73	FPE	1	72	39	25
74	FPE	1	65	38	23
75	FPE	2	81	36	28
76	FPE	1	85	43	29
77	FPE	1	84	46	29
78	FTVS	3	91	23	22
79	FPE	1	84	35	22
80	FTVS	3	94	27	29
81	FPE	1	81	44	27